

TÜRKİYE'NİN MADDİ YOKSUNLUK ORANINDAKİ DEĞİŞİMİNİN İNCELENMESİ

Murat TURGUT¹

ÖZET

TÜİK ve EUROSTAT'ın istatistiki verilerine göre Dünyada ve Türkiye'deki maddi yoksunluk düzeylerini incelediğimiz makalemizde gelişen dünya ekonomisinin değişken koşullarında Türkiye'nin durumu ele alınmıştır. Türkiye ve Dünya ölçeğinde istatistik kurumlarının her yıl açıklanan istatistiki verilerinden hareketle hedeflerine ilerlemekte olan Türkiye'nin bu hedeflere yönelik attığı adımların sonuçları eldeki verilerle analiz edilmiştir. Literatür taraması yapılmış ve eldeki verilerle son veriler karşılaştırılmıştır. Ciddi düzeyde artma veya eksilme görünen veriler karşılaştırılarak bunların sebepleri incelenmiştir. Sonuç bölümünde ise çalışma boyunca ele alınan veriler ve analizler bağlamında elde edilen sonuçlar sunulmuştur. 2012-2013 yılları arasında yoksulluk oranının 0,6 puan azalmasıyla birlikte, maddi olarak yoksun nüfus 2012-2013 yılları arasında 11,2 puan azalmıştır. Düşüş, 2013 anketi için Türkiye İstatistik Kurumu (TÜİK) tarafından açıklanan maddi yoksunluk anketinde değişiklik sonrasında yaşanmıştır. Anketteki değişikliğin düşüşle ilişkili olup olmadığını ve eğer bir ilişki varsa, değişimden en fazla hangi grupların etkilendiğini araştırmayı amaçlamaktayız.

Anahtar Kelimeler: YOKSUNLUK, TÜİK, EUROSTAT, GELİR DAĞILIMI, TOPLUMSAL DIŞLANMA

¹ Dr. Öğr. Üyesi, Ostim Teknik Üniversitesi, drmuratturgut@gmail.com, 0000-0002-0401-4309

AN INVESTIGATION OF THE CHANGE IN THE SEVERE MATERIAL DEPRIVATION RATE OF TURKEY

ABSTRACT

In our article, in which we examined the levels of material deprivation in the world and in Turkey according to the statistical data of TURKSTAT and EUROSTAT, the situation of Turkey in the changing conditions of the developing world economy was discussed. The results of the steps taken by Turkey, which is advancing towards its goals, based on the statistical data announced every year by statistical institutions in Turkey and around the world, have been analyzed with the available data. A literature review was conducted and the latest data were compared with the available data. The data showing a significant increase or decrease were compared and the reasons for these were examined. In the conclusion part, the results obtained in the context of the data and analyzes discussed throughout the study are presented.

Key Words: DEPRIVATION, TURKSTAT, EUROSTAT, INCOME DISTRIBUTION, SOCIAL EXCLUSION.

1. GİRİŞ

Avrupa Birliği sosyal gelişmeleri, gelir dağılımları ve yoksulluk rakamlarını izlemek için yapılan referans anketi ve Avrupa Birliği Gelir ve Yaşam Koşulları İstatistikleri (AB-SILC) aracılığıyla yoksulluğu ölçmektedir.

Avrupa Birliği Gelir ve Yaşam Koşulları İstatistikleri kesitsel ve dört yıl süreli olmak üzere iki tür yıllık veri sunmaktadır. Aşağıdakileri tanımlayan ortak bir çerçeve fikrine dayanmaktadır:

- Avrupa Birliği İstatistik Bürosu olan Eurostat'a iletilecek hedef birincil ve ikincil değişkenlerin uyumlu listeleri,
- Yaygın kurallar ve prosedürler

Bu ikisi, kısaca, Avrupa'da üretilen bilgilerin karşılaştırılabilirliğini en üst düzeye çıkarmayı amaçlayan ortak kavramlar ve sınıflandırmalardır.

Hauser (2008), ulusal anketler ile ilgili çeşitli kalite kriterlerinin tartışıldığı ve uygulandığı Kasım 2006 tarihinde Helsinki'de Eurostat tarafından düzenlenen bir konferansta, "doğruluk", "güvenilirlik" ve "uluslararası karşılaştırılabilirliğin" Avrupa Birliği Gelir ve Yaşam Koşulları İstatistikleri araştırmalarının nitelikleri olarak ele alınan üstün kalite kriterleri olduğunu ifade etmektedir.

Bununla birlikte, Avrupa Birliği Gelir ve Yaşam Koşulları İstatistikleri, önceden belirlenmiş değişkenlerin elde edilmesini amaçladığından ve tüm ülkeler için uyumlu bir araştırma olmamasından dolayı, her ülkenin yetkilileri, gerekli bilgilerin toplanmasına yönelik haklara sahiptir ve bu da güvenilirlik ve sonuçların karşılaştırılabilirliği ile ilgili sorunlara neden olabilmektedir (Nolan & Whelan, 2010).

Anket sonuçlarına göre, Eurostat tarafından tanımlanan "yoksulluk ya da toplumsal dışlanma riski altındaki insanlar" tespit edilmiştir ve fakirlik biçimlerinden en az birinden etkilenen kişilerin sayısını göstermektedir: parasal yoksulluk, maddi yoksulluk ve düşük iş yoğunluğu (Eurostat, 2021).

Finansal sıkıntıda olma durumunu ifade eden maddi yoksunluk; çamaşır makinesi, renkli televizyon, telefon ve otomobil sahipliği ile ekonomik olarak beklenmedik harcamaları yapabilme, evden uzakta bir haftalık tatil masrafını karşılayabilme, kira, konut kredisi ve faizli borçları ödeyebilme, iki günde bir et, tavuk, balık içeren yemek yiyebilme ve evin ısınma ihtiyacını karşılayabilme durumu ile ilgili hane halklarının algılarını yansıtmaktadır. Yukarıda belirtilen dokuz maddenin en az dördünü karşılayamayanların oranı olarak tanımlanan ciddi maddi yoksunluk oranı 2018 yılında %26,5 iken 2019 yılı anket sonuçlarında 0,2 puan azalarak %26,3 olarak gerçekleşti (TÜİK, 2021).

Yoksulluk oranı riski, eşdeğer bir harcanabilir geliri olan yoksulluk eşiğinin ulusal ortalama değerinin %60'ına düşen risk altındaki kişilerin payı, sosyal transferlerden sonra harcanabilir geliri dengelemiştir. Yoksulluk riski, çoğunlukla maddi yoksunluk oranı ile ilişkilidir, çünkü maddi açıdan yoksun bir statüye sahip olmak gelire güçlü şekilde ilişkilidir. İkisi arasındaki ilişki literatürdeki pek çok çalışma ile analiz edilmiştir.

Avrupa ve Türkiye için Ciddi Maddi Yoksunluk oranı istatistikleri ortalamaları Tablo 1'de özetlenmiştir. Tablo 1'de ifade edildiği üzere, Türkiye için olan sayılar, maddi yoksunluk rakamları için AB ortalamalarından daha düşüktür. Türkiye için ciddi maddi yoksunluk oranı, AB ortalamalarının 50 puan üstünde bir puana yaklaşmıştır. Söz konusu fark, 2011 yılında 51,3 puandan 2013 yılında 36,5 puana düşmüştür. Yoksulluk riski altındaki ülkelerin yüzdeleri, kabaca AB ortalamalarının sadece 6-9 puan üzerindedir. Ayrıca, 2009 yılındaki yoksulluk riskinin oranı %25,3 iken, 2013 yılında %23,1 olarak gerçekleşmiştir. Dolayısıyla endişe, gelir yoksulluğu statüsünden ziyade maddi yoksunluk statüsü ise, Türkiye'nin endişe edebileceği nispeten daha kötü bir tablo vardır.

Tablo 1. AB ve Türkiye için Ciddi Maddi Yoksunluk Oranları (Eurostat, 14 Mayıs 2021)

Countries	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020
European Union (EU6-1958, EU9-1973, EU10-1981, EU12- 1986, EU15-1995, EU25-2004, EU27- 2007, EU28-2013, EU27-2020)	44,003(e)	49,496(e)	48,079(e)	44,509(e)	40,414(e)	37,804(e)	33,137(e)	29,746(e)	27,491(e)	
European Union - 27 countries (from 2020)	40,866(e)	44,621(e)	42,861(e)	39,832(e)	36,510(e)	34,450(e)	30,436(e)	26,709(e)	23,860(e)	
European Union - 28 countries (2013-2020)	44,003	49,499	48,079	44,509	40,414	37,804	33,137	29,746	27,491(e)	
European Union - 27 countries (2007-2013)	43,357	48,820	47,456	43,918	39,839	37,286	32,714	29,399	27,116(e)	
Euro area (EA11-1999, EA12-2001, EA13- 2007, EA15-2008, EA16-2009, EA17- 2011, EA18-2014, EA19-2015)	21,653(e)	24,657(e)	23,938(e)	24,048(e)	23,143(e)	22,142(e)	19,717(e)	18,248(e)	16,503(e)	
Euro area - 19 countries (from 2015)	22,868	25,771	24,894	24,447	23,143	22,142	19,717	18,248	16,503	
Euro area - 18 countries (2014)	22,287	25,175	24,417	24,048	22,736	21,750	19,365	17,936	16,241	
Belgium	615	687	561	650	640	615	583	561	491(b)	426(p)
Bulgaria	3,277	3,242	3,129	2,399	2,468	2,285(b)	2,136	1,474	1,466	1,348
Czechia	641	683	679	695	577	497	387	293	281	251(p)
Denmark	128	149	202	181	206	148	177	198	151	138
Germany (until 1990 former territory of the FRG)	4,323	3,937	4,281	3,974	3,555	3,015	2,783	2,535	2,125	5,912(bp)
Estonia	115	124	100	81	58	61	53	49	43	37(p)
Ireland	352	453	455	429	398	317	249	240	267	:
Greece	1,667	2,141	2,223	2,322	2,377	2,388	2,241	1,764	1,707	1,730(p)
Spain	2,100	2,708	2,862	3,246	2,964	2,659	2,364	2,495	2,189	:
France	3,211	3,256	3,063	2,985	2,829	2,775	2,593	2,994	2,891	3,063(p)
Croatia	646	676	624	591	575	518	423	348	292	273(p)
Italy	6,655	8,694	7,464	7,031	6,981	7,312	6,117	5,141	4,443	:

Cyprus	98	129	139	131	130	115	98	87	79	74(p)
Latvia	634	518	480	379	322	248	218	182	148	:
Lithuania	580	596	476	400	407	391	352	312	261	:
Luxembourg	6	7	9	7	10	9(b)	7	7	8	:
Hungary	2,294	2,573	2,709	2,338	1,878	1,567	1,400	974	837	764
Malta	27	37	42	43	37	20	15	14	18	17(p)
Netherlands	407	387	416	526	429	435(b)	437	403	424	367(p)
Austria	333	335	355	336	302	257	323	243	223	233
Poland	4,885	5,108	4,486	3,918	3,032	2,507	2,203	1,734	1,316	:
Portugal	881	910	1,148	1,108	997	865	708	615	577	:
Romania	5,967	6,247	5,959	5,167	4,520	4,707	3,880	3,281	2,829	2,950
Slovenia	122	133	134	133	116	108	92	74	53	61(p)
Slovakia	571	565	554	514	471	432	369	376	423	318(p)
Finland	170	156	132	151	118	120	113	154	133	139
Sweden	162	170	181	96	112	80	113	159	184	:
Iceland	6	7	6	4	5	6	4	2	:	:
Norway	111	87	97	62	89	103	118	110	109	108(p)
Switzerland	78	63	52	103	115	123	96	172	161	:
United Kingdom	3,137	4,878	5,219	4,677	3,904	3,353	2,701(b)	3,037	:	:
Montenegro	:	:	79	83	92	93	86	80	75	:
North Macedonia	830	843	777	739	630	622	645	633	631	:
Albania	:	:	:	:	:	:	1,182	1,099	1,061	:
Serbia	:	:	1,922	1,873	1,701	1,374	1,221	1,106	1,010	:
Turkey	41,918	40,482	32,613(b)	22,215	23,102	25,367	22,650	21,093	21,256	:
Kosovo (under United Nations Security Council Resolution 1244/99)	:	:	:	:	:	:	:	762	:	:

Türkiye için Avrupa Birliği Uyum Programı çerçevesinde Eurostat anketinin uygulanması 2006 yılında başlamış ve 2006 yılı ilk sonuçları 2009 yılında TÜİK tarafından yayınlanmıştır. Bunu yaparken, Avrupa Birliği Gelir ve Yaşam Koşulları İstatistikleri metodolojisi TÜİK tarafından referans alınmıştır. Burada, göreceli istatistikler yoksulluk oranı, yoksulluk aralığı, yoksulluk riskinde ısınma ve Avrupa 2020 stratejisinin bir parçası olarak, maddi yoksunluk istatistikleri yayınlanmıştır (Karadağ, 2013).

Daha önce de belirtildiği üzere, Avrupa Birliği ortalamaları ile karşılaştırıldığında, Türkiye istatistiklerinin göreceli olarak daha aşağıda

derecelendirilmesi söz konusudur. Özellikle 2013 yılında Türkiye için ciddi maddi yoksunluk oranındaki değişim oranı ile ilgili olarak, 2012 yılı için %55 olan bir önceki yıla göre 11,2 puanlık bir düşüş görülmüştür. Ciddi maddi yoksunluk oranının bu tür değişim yüzdesi, 2006-2008 yılları arasında, Tablo 2'de temsil edildiği üzere, 2007-2008 döneminde Bulgaristan hariç olmak üzere, 2015 yılına kadar iki ardışık yılda bireysel AB ülkelerinden hiçbirinde gözlenmemiştir. Bununla birlikte, Bulgaristan için bu düşüş, 2006-2010 döneminde Bulgaristan'ın gelir dinamiklerindeki değişikliklerle ilişkilendirilmiştir. 2006-2010 döneminde, Bulgaristan'da gerçek parasal hane halkı gelirleri yaklaşık %19 artarken, 2008'de gelirler %11 artmıştır (Tsanov ve diğerleri, 2013). Alternatif olarak Bulgaristan için anket metodolojisi ile ilgili sorunlar da olabilir. 2006 ve 2007 yıllarında BBSS Gallup International tarafından yapılan pilot anketlere dayanarak Bulgaristan için yoksunluk oranının %60 civarında olduğu tespit edilmiştir. Anketler Bulgaristan Ulusal İstatistik Enstitüsü tarafından 2008 ve 2009 yıllarında gerçekleştirildiğinde oran %40 civarında çıkmıştır (NSI Bulgaristan, 2010).

Tablo 2. Türkiye ve AB Ülkeleri İçin Ciddi Maddi Yoksunluk Oranları (Eurostat, 14 Nisan 2016)

	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015
Belçika	6.4	5.7	5.6	5.2	5.9	5.7	6.3	5.1	5.9	5.8
Bulgaristan	57.7	57.6	41.2	41.9	45.7	43.6	44.1	43	33.1	34.2
Çek Cumh.	9.6	7.4	6.8	6.1	6.2	6.1	6.6	6.6	5.7	5.6
Danimarka	3.1	3.3	2	2.3	2.7	2.3	2.7	3.6	3.2	3.7
Almanya	5.1	4.8	5.5	5.4	4.5	5.3	4.9	5.4	5	4.4
Estonya	7	5.6	4.9	6.2	9	8.7	9.4	7.6	6.2	:
İrlanda										
Yunanistan	11.5	11.5	11.2	11	11.6	15.2	19.5	20.3	21.5	22.2
İspanya	4.1	3.5	3.6	4.5	4.9	4.5	5.8	6.2	7.1	6.4
Fransa	5	4.7	5.4	5.6	5.8	5.2	5.3	4.9	4.8	4.5
Hırvatistan					14.3	15.2	15.9	14.7	13.9	13.7
İtalya	6.4	7	7.5	7.3	7.4	11.1	14.5	12.3	11.6	11.5

G. Kıbrıs	12.6	13.3	9.1	9.5	11.2	11.7	15	16.1	15.3	15.4
Letonya	31.3	24	19.3	22.1	27.6	31	25.6	24	19.2	16.4
Litvanya	25.3	16.6	12.5	15.6	19.9	19	19.8	16	13.6	13.9
Lüksemburg	1.1	0.8	0.7	1.1	0.5	1.2	1.3	1.8	1.4	2
Macaristan	20.9	19.9	17.9	20.3	21.6	23.4	26.3	27.8	24	19.4
Malta	3.9	4.4	4.3	5	6.5	6.6	9.2	9.5	10.2	8.1
Hollanda	2.3	1.7	1.5	1.4	2.2	2.5	2.3	2.5	3.2	2.5
Avusturya	3.6	3.3	5.9	4.6	4.3	4	4	4.2	4	3.6
Polonya	27.6	22.3	17.7	15	14.2	13	13.5	11.9	10.4	8.1
Portekiz	9.1	9.6	9.7	9.1	9	8.3	8.6	10.9	10.6	9.6
Romanya		38	32.7	32.1	30.5	29.5	31.1	29.8	25.9	22.7
Slovenya	5.1	5.1	6.7	6.1	5.9	6.1	6.6	6.7	6.6	5.8
Slovakya	18.2	13.7	11.8	11.1	11.4	10.6	10.5	10.2	9.9	9
Finlandiya	3.3	3.6	3.5	2.8	2.8	3.2	2.9	2.5	2.8	2.2
İsveç	2.1	2.2	1.4	1.6	1.3	1.2	1.3	1.4	0.7	0.7
İngiltere	4.5	4.2	4.5	3.3	4.8	5.1	7.8	8.3	7.4	6.1
İzlanda	2.1	2.1	0.8	0.8	1.8	2.1	2.4	1.9	1.4	1.6
Norveç	2.8	2.3	2	2.2	2	2.3	1.7	1.9	1.2	1.3
İsviçre		2.3	2.1	2.1	1.7	1	0.8	0.7	1.3	
Makedonya					34.7	40.3	40.9	37.7	35.7	
Sırbistan								26.9	26.3	24
Türkiye	60.4	58.8	57.7	56.7	59.3	57.9	55	43.8		

Bununla birlikte, Türkiye için yapılan değişiklik, 2012-2013 yılları arasındaki gelir değişimi ile ilişkilendirilemez, çünkü gelirdeki değişim, 2006-2013 yılları arasındaki maddi yoksunluk durumundaki değişiklik ile kıyas edilemez. Herhangi bir Eurostat'ın uygulanıp uygulanmadığını bulmak için bilgi arandığında anket formunda 2010-2013 yılları arasında değişen hiçbir şey bulunmamaktadır. İngiltere ve Almanya gibi bireysel ülkeler için yapılan anketler Eurostat'dan elde edildiği şekilde incelendiğinde standart bir anket formunun bulunmadığı görülmüştür. Bu, her ülke farklı ifadeleri kullanarak gerekli bilgileri alır anlamına gelmektedir.

Maddi yoksunluk oranının ciddi oranda azaltıldığına dair yapılan açıklamanın ardından, anketin 4 sorusunda bazı değişiklikler yapılmış olduğu açıklanmıştır. Bu çalışma, maddi yoksunluk oranındaki düşüşün, değişen anket sorularından kaynaklanıp kaynaklanmadığını ve anketteki değişikliğin hangi demografik grupların maddi yoksunluk durumunu değiştirip değiştirmediğini araştırmayı amaçlamaktadır.

Bu, daha önce belirtildiği gibi, Avrupa Birliği Gelir ve Yaşam Koşulları İstatistiklerinin önceden belirlenmiş değişkenleri elde etmeyi amaçladığından ve bunun tüm ülkeler için uyumlu bir araştırma olmadığına inandığımız için, anketin ifade biçimindeki değişiklikler kabul edilmektedir; çünkü ülke yetkilileri gerekli bilgiyi toplama hakkına sahiptir. Bu nedenle, TÜİK, ankette kendi kararına dayalı olarak değişiklikler yapmıştır. Bu kararın ardından, kişilerin sorulara nasıl yanıt verdikleri ile ilişkili bazı faktörler Türkiye'de farklılık gösterebilmektedir ve daha önce belirtildiği gibi bu çalışma, anketteki değişikliğin Türkiye için maddi yoksunluk oranındaki düşüş ile ilişkili olup olmadığını araştırmayı amaçlamaktadır. Gelir gibi diğer refah ile ilgili göstergelerde belirgin bir değişim olmadığında Türkiye refahının maddi yoksunluk açısından aniden geliştiğini varsaymak gerçekçi olmayacaktır. Bununla birlikte, anketteki değişikliğin etkisini ölçmek biraz zor olabilmektedir, çünkü değişimin bir kısmı gelirdeki dalgalanmalardan ötürü refah artışına atfedilebilir. Anket değişikliklerinin gelirle olan etkisini izole etmek için, alt örneklerdeki gözlemlerin dönem boyunca önemli gelir değişiklikleri yaşamayacağı şekilde alt örnekler oluşturulacaktır.

2. TEMEL KAVRAMLAR VE LİTERATÜR İNCELEMESİ

2.1. Araştırmadaki Temel Kavramlar ve Tanımlar

2.1.1. Maddi yoksunluk nedir?

Maddi yoksunluk kavramı, insanların yaşadığı ülkenin koşullarını göz önünde bulundurarak kabul edilebilir bir yaşam standardına sahip olması için, gerekli görülen veya arzulanan mal ve hizmetlerin fiyat uygunluğuna dayanır (Stankovičová ve ark., 2013).

Maddi yoksunluk endeksi geliştirmiş ilk kişi olan Townsend (1979), görelilik olarak yoksulluk teorisinin ışığında "halkın ihtiyaçları, hatta gıda için, ait oldukları topluluk tarafından şartlandırılmaları" ışığında maddi yoksunluğun tanımı, nüfusun çoğunluğunun temel ihtiyaçlar olarak gördüğü gerekliliklerce belirlenir. Temel ihtiyaçlardaki gibi, ihtiyaç konseptinin kriterlerinin o halde kişisel yargısından bağımsız olmadığını ve en fakir ailelerin harcamaları üzerine kurulu olamayacağını eleştirmektedir. En yoksul ailelerin harcamalarını aslında gerçekleştirmek zorunda olduklarını gösterilemeyeceğini belirtmektedir. Bunun yerine konsepti tanımlarken, Townsend, temel ihtiyaçları, bir kişinin veya grubun ait olduğu toplumlardaki ortalama bireysel ya da ailelerin komuta ettiği temel ihtiyaçlara atfetmektedir.

Eurostat'ın tanımına dayanan maddi yoksunluk oranı, hanelerde yaşayan ve bu kalemlerden en az üçünü karşılayamayanların oranını temsil etmektedir:

- İpotek veya kira ödemeleri, kamu hizmeti faturaları, işe alma taksitleri veya diğer borç ödemeleri
- Bir hafta evden uzakta tatil
- İki günde bir et, tavuk, balık veya vejetaryen eşdeğeri olan bir yemek
- Beklenmeyen finansal giderler
- Bir telefon (cep telefonu dahil)
- Bir renkli TV
- Bir çamaşır makinesi
- Bir Araba
- Evi yeterince sıcak tutmak için ısıtma

Eurostat'ın tanımına dayanan ciddi maddi yoksunluk oranı ise, bu dokuz maddenin en az dördünü karşılayamayan hane halklarında yaşayan insanların oranını temsil etmektedir.

2.1.2. TÜİK anketinde yapılan değişiklikler

2006 yılından itibaren, bireyler ve hane halkları arasındaki gelir dağılımını değerlendirmek için TÜİK, 'panel araştırması' metodolojisini kullanarak 'Hane halkı ve Yaşam Durumları Araştırması' yapmaya başlamıştır. Türkiye AB için aday bir ülke olduğu için AB ile karşılaştırılabilirlik sağlamak amacıyla modüler sorular içeren Avrupa Birliği Gelir ve Yaşam Koşulları İstatistikleri metodolojisine TÜİK tarafından başvurulmaktadır. TÜİK'in 2013 yılı sayıları için yaptığı açıklamada, bazı soruların ifadelerinde değişiklikler yapıldığı ancak değişiklik tarihinin veya uygulanan değişikliklerin ayrıntılandırılmadığı kaydedilmiştir. TÜİK tarafından 2013 yılında yapılan açıklamaya göre, değişiklikler 2.1.2.1 ila 2.1.2.4 bölümlerinde detaylandırılmıştır.

(1) Soru 32.1.a: Evden uzakta bir tatil yapmayı karşılayabilme ile ilgili madde

2011'de ve eldeki önceki paneller için, evden uzakta bir hafta tatil ile ilgili soru 32.1.a, " Ekonomik olarak; tüm hane halkı fertlerinin evden uzakta bir haftalık tatil masrafını karşılayabilecek durumda mısınız (Tatil köyü, otel, pansiyonda)?" sorusu 2013'te şu şekilde değiştirilmiştir: " Haneniz ekonomik olarak; tüm hane halkının evden uzakta bir haftalık tatil masrafını karşılayabilecek durumda mı? (Tatil köyü, otel, pansiyon, haneye ait yazlık, bir yakının evi, kurum/devlete ait kamplar vb. yerlerde yapılan tatiller dahil edilecektir.)"

Böylece, anketin kelimelerindeki böyle bir değişiklik sonucu ortaya çıkan örnek bir fark, hane halkı bütçe dahilinde evden uzakta çevreyi keşfetmek şansına sahip ve bir hafta tatil yapmaları mümkün değilse, yapılan değişiklik sonrasında, bunun mümkün olduğu sonucuna sahiptir. Anketin cevap veren tarafı, fındığın hasat mevsimi için Karadeniz Bölgesi'ndeki ailelerine yardım etmek üzere İstanbul'dan iki hafta evden uzaklaşma olasılıkları durumunda, olumlu bir cevap verilmesinin kabul edilebilirliği söz konusudur. Aşırıya çıktıklarında ise, daha sonra yine fındık hasat

mevsiminin fırsatı ile, ulaşım giderlerinin toplamına eşit olabilecek, gelecekteki kazançlardan kredi yoluyla ulaşımı göze alabileceklerdir. Çocuklar tabii ki bir tatil duygusu hissedecekler, fakat tıpkı ebeveynlerin de tek amacı için tanınmış bir tatil gibi kabul ettikleri şey; başka bir bölge ve farklı çevrede vakit geçirmek bütçenin istenilen tatil için daha uygun olmasını gerektirmektedir.

Açıkçası, bu, her katılımcının böyle bir konumda olduğunu söylemek anlamı taşımamaktadır, ancak ifadedeki değişiklikler tatil açıklamasının ufkunu genişletir ve olumlu bir cevap alma olasılığını da arttırır niteliktedir.

(2) Soru 32.1.b Protein tüketiminin ekonomikliği ile ilgili madde

Et, tavuk veya balıkların ekonomikliği ile ilgili 2010 ve 2011 panelleri için 32.1.b maddesi " Ekonomik olarak; haftada en az 3 gün et, tavuk ya da balık içeren yemeği karşılayabilecek durumda mısınız? (Vejetaryenler için eşdeğer yiyecekler)" sorusu, 2013'te ise "Haneniz ekonomik olarak; iki günde bir et, tavuk ya da balık içeren yemek masrafını karşılayabilecek durumda mı? (Vejetaryenler için eşdeğer yiyecekler)" olarak değiştirilmiştir.

Sorunun ifadesi, doğaçlamadan sorulduğunda çok küçük bir karışıklık anı oluşturabilmektedir. Değişim öncesi maddede; muhtemelen bir ay içinde mevcut gelir miktarını göz önüne alınarak, soru sorulduğunda bir hafta veya belki bir aylık sınırlı bütçe setindeki seçenekler değerlendirilmektedir.

Sorunun ikinci versiyonunda, sorunun alınma günü olarak ilk günün numaralandırılmasına ilişkin olarak sorunun alıcısının iyi düşünme pozisyonunda olma ihtimali göz önüne alınacak şekilde soru sorulur. Hanede konu üzerine söz sahibi olan birey, ayın ilk 29 günü için bu besini almamış olması durumunda dahi, üç gün içinde gelecek gelirini göz önünde bulunduruyor olması, birkaç gün için et veya vejetaryen eşdeğerlerini alabileceği motivasyonuna bir etken niteliğindedir. Yine, bu yorum eldeki bütün örneği temsil etmez, ancak sorunun sorulma şekli, olumlu bir yanıt için bir yorumu gerektirir.

(3) Soru 32.1.c Beklenmedik giderleri karşılayabilme ile ilgili madde

2011'de ve eldeki önceki paneller için beklenmedik giderleri karşılamakla ilgili “Ekonomik olarak; beklenmedik (yaklaşık 445 TL'lik) bir harcama olduğunda karşılayabiliyor musunuz?” 32.1.c sorusu, 2013'te şu şekilde değiştirildi: “Haneniz ekonomik olarak; beklenmedik bir harcamayı (yaklaşık 410 TL'lik), kendi imkanları ile karşılayabilecek durumda mı? (Borç alınarak karşılanan harcamalar için 'Evet' şıkkı işaretlenecektir.)”

Bunu vurgulamanın gerekli olduğu düşünülebilir; beklenmedik bir harcamayı sağlamak için sürekli borç alma olasılığının sınırlandırılmasının kaldırılması, sorunun ikinci versiyonunda olumlu bir yanıt olarak kabul edilmektedir. 2011 yılında Avrupa Ekonomik İş Birliği Örgütü (OECD) tarafından ayarlanan yıllık gelirin, TÜİK tarafından ilan edilen yıllık 2011 yılında 10.774 ve 2013 yılında 13.250 olduğu gerçeğine rağmen, beklenmedik harcama miktarında bir düşüş vardır. Bu düşüşün nedeni resmi olarak belgelendirilmemiş ya da ilan edilmemiştir.

(4) Soru 32.1.b Ev ısıtması ile ilgili madde

2011'de ve eldeki önceki paneller için, evinizi yeterince sıcak ısıtmakla ilgili “Ekonomik olarak; evinizin ısınma ihtiyacını yeterince karşılayabiliyor musunuz?” 32.1.d, sorusu, 2013'te şu şekilde değiştirildi “Haneniz ekonomik olarak; evinizin ısınma ihtiyacını karşılayabilecek durumda mı?” Sorunun ikinci versiyonuna olumlu bir cevap için bir örnek vermek gerekirse söz konusu olan şey, Hane halkının bütçe kısıtlamaları göz önüne alındığında, ailecek kararlaştırılan evin ısıtma zorunluluğu olarak kabul edilebilecek bir ısınma ölçüsü olma ihtimali kaçınılmaz olmasıdır. Hane halkı üyeleri, doğal gaz gibi bir ısıtma gerekliliğinde harcamaların, evin yeterince sıcak tutulması için harcadığını göz önüne alarak, ısıtma zorunluluğuna para harcamak yerine, nispeten daha düşük oranlarda tasarruf sağlamak için, diğer ihtiyaçlara yönelebilmektedir.

Yeterli de öznel bir terim olarak görülebilir, ancak Townsend (1979), ihtiyaçların kişisel yargıya dayandığını ve her zaman aynı çevredeki ortalama bir yaşlı tarafından yeterince kabul edilene uymadığını ileri sürmüştür.

Yine, sorunun cevabını düşünürken izin verilen görecelik, sorunun sorulması yönünden genişletilebilir.

Son bir not olarak, eski ya da yıpranmış mobilyaların yenilenmesini sağlayacak ekonomik yeterlilik ile ilgili ankette bir değişiklik daha ilan edilmiştir, ancak bu soru, ciddi maddi yoksunluk endeksini belirleyen maddeler arasında değildir.

Daha önce de belirtildiği gibi, AB genelinde uygulanan standart bir anket yoktur. Her ülkenin farklı formatlara sahip bireysel anketleri bulunmaktadır. Bu nedenle, AB ülkelerinin maddeleri nasıl ifade ettiğine ışık tutacak birkaç anketin gözden geçirilmesi faydalı olacaktır.

Örneğin İrlanda'nın anketinde, tatil konusundaki soru "Tüm eviniz bir hafta boyunca, evden uzakta bir tatil geçirmeye müsait mi?" sorusundan oluşur. Ankette evden uzakta bir tatil kavramını tanımlayan ek bir ifade yoktur. Isıtma ile ilgili soru ise, "Ev imkanları, evi yeterince sıcak tutmaya yetiyor mu?" sorusu, TÜİK anketinin değiştirilmemiş haliyle benzerlik göstermektedir. Evde beslenmeyle ilgili soru ise, değişen TÜİK anketine benzemektedir: "Hane halkınız her iki günde bir et, tavuk, balık (ya da vejetaryen eşdeğeri?) yemek yiyor mu?" Beklenmedik harcamaların karşılanabilirliği ile ilgili soru "Eviniz borçlanmadan 1.145 €'lık bir beklenmedik harcamayı yapabilir mi? Ödeme kredi ile yapılmışsa, hesap 1 ay içinde borçlandırılmalıdır." Şeklinde. Bu sorunun ifade tarzı hem beklenmeyen gider miktarı hem de kredi ödemesinin kısıtlanması yoluyla, TÜİK'in her iki versiyondan da olumlu bir cevaba yönelme ihtimali çok daha kısıtlayıcıdır.

Değiştirilen sorular için anket formunun 2013 yılı versiyonu şu şekildedir: Tatil ile ilgili soru, hanenin evden uzaklaşıp bir yıllık tatilini ödeyip ödeyemeyeceği; beklenmedik harcamalardan kaynaklanan soru, hane halkının beklenmedik, ancak

gerekli bir masrafı 750 TL ödeyip ödeyemeyeceği; Isıtma ile ilgili soru ise, hane halkının evini yeterince sıcak tutmasının mümkün olup olmadığı üzerinde durmaktadır. Bu üç soru, TÜİK anketinin değişmemiş versiyonuna benzemektedir. Hane halkının her iki günde bir et, tavuk veya balık (veya vejetaryen eşdeğeri) yemeyi göze alabilmesine ilişkin olan beslenme ile ilgili soru ise, TÜİK anketinin değişen versiyonuna benzemektedir.

2013 Alman versiyonu incelendiğinde tatil, ısıtma ve beslenme maddeleri İngiltere versiyonuyla aynıdır ve beklenmedik harcamalardan kaynaklanan madde 952 EUR olarak belirlenmiş olup bir kredi yardımı olmadan karşılanması söz konusudur.

Böylece, üç AB-SILC ülkesinin anketleri gözden geçirildiğinde beslenmeye ilişkin maddenin daha muhafazakâr olması dışında maddelerin çoğunun TÜİK anketi gibi ifade tarzlarına sahip oldukları görülmektedir.

2.1.3. Literatür İncelemesi

Avrupa ve Türkiye için başta gelen veriler, istatistiksel kurumlar tarafından nispi gelir yoksulluğu sınırında olduğu ve ciddi ölçüde maddi açıdan yoksun olduğu düşünülen nüfus yüzdesi olarak gözlemlenen durumu göstermiştir. Türkiye için yoksulluk oranındaki değişim 2012-2013 dönemi arasında hemen hemen hiçbir fark göstermemekle birlikte, 2012-2013 yılları arasındaki ciddi maddi yoksunluk oranında belirgin bir düşüş yaşanmıştır. Peki hangi ölçüt Türkiye'nin yoksulluk ve sosyal dışlanma durumunun daha iyi bir görüntüsünü vermektedir? Bu soruyu cevaplamadan önce literatürdeki ciddi maddi yoksunluk ve gelir yoksulluğu ölçümleri konusunu gözden geçirilmelidir. Gelirin geçerliliğini ve yoksulluğun maddi yoksunluk ölçümlerini değerlendirmeye çalışan birçok çalışma yapılmıştır.

Türkiye'deki güncel çalışmalar incelendiğinde, Uysal ve Yazgı (2019), 2016-2017 yılları TÜİK verilerine atıfla, Türkiye'de yaşayan 0-15 Yaş grubundaki çocukların

şiddetli maddi yoksunluk oranı %34,6 olarak belirtmişlerdir. Bu oran Avrupa ülkelerinde (İsveç) %0,9'a kadar düşmektedir.

Yine ele aldığımız konu hakkında yani anket sorularının değiştirilmesinin etkileri üzerinde araştırma yapan (Choi ve Pak, 2005), anket sorularının ankete maruz kalanların anlayacağı şekilde yaygın kullanılan kelimelerle ifade edilmesini, karmaşık ve anlaşılmaz sorulardan ve kaçınılmasını, iki uçlu sorulardan kaçınılması gerektiğini belirtmiştir. Literatürde konumuzla alakalı çalışmalar genellikle konunun parçalarını tekli ele alarak yapılmıştır.

2.1.4. Gelir ölçümü ve maddi yoksunluk ölçümü arasındaki ilişki

Konuyla ilgili literatürdeki öncülerden biri olan Ringen (1988), yoksulluk sınırı yöntemiyle ilgili gelir ölçümü konusunda bir sorunun var olduğunu savunmaktadır. Bu yöntem, belirli bir çizginin altına düşen gelir miktarını ölçmeye dayanan bir yöntemdir. Gelir insanın aslında nasıl yaşadığını hiç düşünmeyen soyut bir ölçüm biçimi olduğu için bir problem doğurmaktadır. Düşük gelirli kişilerin mutlaka bir konut yoksunluğu ve servet tazminatına sahip olmaması durumu söz konusu olabilir. Ringen (1988) ayrıca yoksulluğun tanımının doğrudan bir tanım olduğunu iddia etmektedir; çünkü yoksulluğu, toplumun normal yaşam biçiminden mahrum edenleri dışlayan en düşük tüketim standardı olarak tanımlamaktadır. Buna ek olarak, düşük gelirli gruplara ait olmayanların çoğu yoksun tüketimden mustarip ve Avrupa tipi refah devleti, yoksulluğun gelir ölçüsünde aşılacak sosyal hizmetleri içermektedir; bu nedenle, düşük gelir ve maddi yoksulluğu içeren bir ölçümün göstergeleri uygulamaya konmalıdır (Ringen, 1988).

Whelan ve Maitre, 2013'te Avrupa Birliği Gelir ve Yaşam Koşulları İstatistikleri verilerini kullanarak yaptıkları çalışmada, kıyafet, ayakkabı alımı, boş zaman etkinliği, tatil, etli yemek veya protein alımı için vejetaryen bir alternatif ve yeterli ev ısıtması gibi mecburi yetersizliklerle ilgili temel yoksunlukların ekonomik stresle ilişkili anahtar yoksunluk boyutları olduğunu saptamışlardır. Ayrıca Whelan ve Maitre'ye

göre, AB yoksulluk eşiğinin üstünde olmak için gerekli bir gelirden yoksun olarak ve kişinin maddi olarak yoksun bırakıldığında bireyi bir yoksul olarak tanımlayan "karma bir tutarlı yoksulluk" göstergesinin AB standartları, bireysel olarak AB ülkelerinde yaşamının asgari standartlarından dışlama oranının değerlendirilmesi için en uygunu olanıdır (Whelan & Maitre, 2009). Her iki tedbirin gerekliliği, ayrıca Treanor (2014), Bossert, Chakravarty ve D'Ambrosio (2013) tarafından vurgulanmıştır. Niemietz (2010) göreceli yoksulluk önlemlerinin eksiklikleri verimsiz politikaların sonuçlarına neden olabileceğini savunmaktadır. Ayrıca, yoksulluğun ölçülmesine maddi yoksunluk göstergelerinin eklenmesini önermektedir. Main (2014), yoksulluk ve sosyal dışlanma kısıtlamalarını çocuklarla ilişkilendirmek için yapılan bir çalışmada hem düşük gelirli hem de maddi yoksunluk göstergelerinin ölçülmesinde çocukların öznel iyimserliklerinin daha belirleyici olduğunu saptamıştır.

Birkaç araştırmacı, düşük gelirli grupların ve nüfusun yüksek yoksunluk gruplarının kesinlikle kesişmediğini belirtmiştir (Nolan ve Whelan, 1996; Whelan, Maître ve Layte, 2004; Perry 2002). Hick (2015), düşük gelirli ve maddi yoksunluk araştırmalarının önemli ölçüde çeşitli insanları yoksul olarak tanımladığı, ancak zamanla farklı eğilimler gözlemlense de aynı grupların yoksulluk riskinde olduklarının görüldüğünü belirtmektedir.

Fusco (2015), yüksek gelirlerin konut yoksunluğu seviyelerinin azalmasıyla bağlantılı olduğu ve gelir ile yoksunluk arasındaki uzun vadeli ilişkinin olumsuz ve güçlü olduğu sonucuna varmaktadır. İngiliz ev paneli araştırması kapsamında Berthoud ve Bryan (2011), uzun vadede düşük gelirli kişilerin uzun vadeli yoksunluğunu belirterek gelir ve yoksunluk önlemleri arasında yakın bir bağlantı olduğunu savunmaktadırlar. Bununla birlikte, zayıf bir dinamik bağlantı bulunmaktadır, yani insanların gelirinin artışı yoksunluğun azalması anlamını taşımamaktadır. Berthoud ve Bryan (2011), yoksunluk ölçümleri çok geniş aralıklara

ayrılmış bir dönem sürecinde yapılırsa, gelir yoksulluğu ile yoksulluk arasındaki uyumsuzluğun o kadar da büyük olmadığı savunmaktadırlar.

Yoksulluk bir ülkenin ekonomik refahı ile de ilgilidir. Yapılan bir çalışmada, yüksek GSYİH düzeylerinin, maddi yoksunluk düzeylerini belirlemede bireysel heterojenliğin etkilerini azalttığı görülmektedir. Aynı çalışmada, sosyal politika cömertliğinin de bireysel özelliklerin etkisinde azaltıcı bir rol oynadığı bulunmuştur (Bárcena-Martín, Lacomba, Moro-Egido ve Pérez-Moreno, 2014). Whelan, Layte, Maître ve Nolan (2001), gelirin konut ve çevre boyutları konusundaki yoksunluk ile ilişkili olduğunu ve bu durumun ülkeler arasında önemli ölçüde farklılık gösterdiğini tespit etmektedir. Yoksunluk düzeyinin en düşük olduğu zengin ülkelerde ilişkinin en zayıf olduğunu bulmuşlardır. Whelan ve ark. (2001) ayrıca, ekonomik gerginliğin gelirden ziyade yoksullukla daha fazla ilişkili olduğunu göstermektedir.

Fahey (2006), AB'nin 25 üye ülkesinin ve Romanya, Bulgaristan ve Türkiye'den oluşan üç aday ülkenin verilerini kullanarak, ülkeleri kişi başına GSYİH'ye dayalı kümelenmeler halinde gruplandırmakta ve her kümedeki gelirin düşmesinin yoksun olanın yoksunluk oranını daha da yükselttiğini belirtir.

Gelir ve maddi yoksunluk önlemleri arasındaki tutarsızlık neden farklı sonuçlar doğurabilmektedir sorusuna, Nolan ve Whelan, gelirin bir haneye göre düşük olabileceğini ancak hane halkının tasarruflarının olabileceğini belirterek cevap getirmiştir. Alternatif olarak, gelir düşük olarak yanlış bildirilebilmekte, ancak parasal olmayan göstergeler daha yüksek bir yaşam standardını önerebilmektedir. Dahası, hane halkı devletten gayri nakdi yardımlar kullanırsa, hane halkının daha yüksek bir yaşam standardı elde etmesi sağlanacaktır. Aksine, ev, bir özürlülük veya hastalık gibi gelirin boşa harcanması gibi belirli ihtiyaçları olabilir. Bu durumda hane halkının yoksunluk düzeyi için gelirin geçerli bir göstergesi olmayacaktır (Nolan & Whelan, 2010).

2.1.5. Maddi yoksunluk ölçümüne yönelik eleştiriler

Maddi yoksunluk ölçümlerine yönelik eleştiriler, anketler yoluyla toplanan bilgilerin, ülke çapında karşılaştırılabilirliği sınırladığını iddia etmektedir; bu nedenle anketler, özellikle zorlanmış yoksunluğun farklılaşmasını gölgeleyen ve belirli bir ögenin yoksunluğunu seçen ifadelerin çeşitliliği söz konusudur. Deneyimler, ayrıca, İrlanda gibi bazı OECD ülkelerinde, anketlere yapılan bir değişikliğin ardından bazı grupların maddi yoksunluk durumunun büyük değişiklikler gösterdiğini ve bazı soruları sıralamadaki değişikliklerin yansımalarını/etkilerini göstermiştir (Boarini & d'Ercole, 2006).

Yanıtlar ayrıca, yoksulluğun kabulü konusunda hane halkının tercihinine bağlı olabilir. Ayrıca, anket soruları, bazı grupların söz konusu ögeye, seçilen eksiklik kriterine sahip olmamayı tercih etme olasılığının daha fazla olduğunu görmezden gelebilir. Örneğin, tatil yapmanın mümkün olmaması, yaşlı ailelere göre çocuklu aileler için daha eleştirel olabilir. Bu temelde, zorla yoksunluk ya da maddi yoksulluk için bir kriter olarak düşünülecek olan maddenin eksikliğini seçilip seçilmemesi, Hick'in de bahsettiği şeyle ilgilidir. Hick (2013), uygulanan yoksunluk ölçümlerinin sonucunda, tasarruflu olan haneleri, işsiz bir üyeden ayırımının daha etkili olduğu ispatlamış ve finansal stresin daha güvenilir bir ölçüsü olduğunu ortaya çıkarmıştır.

2.1.6. Hane halkı ve bireylerin ekonomik açıdan hassasiyetini belirleyen değişkenler

Hane halkı ve bireylerin bazı niteliklerinin, yoksulluk veya sosyal dışlanma riskini, gelir veya maddi yoksunluk açısından değerlendirilmesinden bağımsız olarak etkilediği bulunmuştur. Berthoud ve Bryan (2010), kiralanmış konutlarda yaşamak veya çift olmak gibi ev içi süreçlerde bütçeleme verimliliğinin tercihlerinin yoksunluk puanlarının tahmininde etkili olduğunu vurgulamaktadır. Çekirdek aile içinde diğer yetişkinlerden oluşan hane halkları da istihdam olanaklarına ilişkin iletişim bağlarını

da genişletmektedir (Gurak & Kritz, 1996). Bu durum ayrıca, çocuk sahibi kadınların işgücüne katılımı için avantajlar yaratabilmektedir (Tunalı ve Başlevent, 2003).

Dumitru (2014), Romanya verilerine dayanan çalışmasında, maddi yoksunluğun varyansını ortaya koyan başlıca faktörlerin; gelir, işgücü piyasasına katılım, eğitim ve ikamet ortamı olduğunu belirtmektedir. 2006 Japon verilerini kullanan Aya (2009), çocukluk yoksulluğunun yetişkinlerin refahını eğitim ve meslek aracılığıyla etkilediğini göstermektedir. 2006-2009 Hane halkı Fonu veri tabanını Türkiye için kullanan Limanlı (2006), kadın liderliğinde hane halkı nüfusunun yoksulluktan etkilenebileceğini, sağlık ve eğitimin gelir dağılımında belirleyici unsurlar olduğunu belirlemektedir. Besharov ve Call (2009), Avrupa, ABD ve Avustralya hane halkı verileri kullanarak, kadın hane halkı sayısının azaltılmasının yoksulluk riskinin hafifletilmesine yardımcı olacağını belirtmektedir. 2003-2005 dönemi için Türkiye verileri kullanılarak Berenger ve Bresson (2012), en az dört eğitim grubu için ekonomik büyümenin refah kazanımlarının daha az önemli olduğunu, çünkü ekonomik büyüme yüksek vasıflı işçilere ihtiyaç duyan sektörleri teşvik ettiğini ortaya koymaktadır. İngiliz Hane Halkı Anketi'ni kullanan Hick'in 2015 yılı çalışması, işsiz hane halklarının, liderinin çok sağlıksız olduğu veya tek ebeveynli hane halklarının maddi yoksulluk ölçüsüne bakılmaksızın daha fazla maddi yoksulluk yaşadığı hanelerin baz alındığını göstermektedir. Avrupa Topluluk Konut Paneli veri setinin İrlanda verileri kullanarak Avrupa Birliği Gelir ve Yaşam Koşulları İstatistikleri aracına kaydırılmasının sonuçlarını araştırırken, Whelan ve Maitre (2007), istihdam durumunun, medeni durumun, çocukların sayısının, yalnız başına ebeveynlik yaşı, grup, eğitim, konutun kentsel yer olup olmadığı ve hane halkının mülkiyet statüsü, ekonomik açıdan savunmasız gruplar açısından iki araştırma arasında örtüşme oluşmakta olduğunu açıklamaktadır. 2016'daki çalışmasında Hick, yoksulluk ya da sosyal dışlanma riski altında olan grupları, yaşlarına, sağlık durumlarına, istihdam

durumlarına, hane halkı kompozisyonlarına ve kişinin konut sahibi olup olmadığına göre tanımlamaktadır.

Yoksulluk ve sosyal dışlanmayı etkileyen bireysel özelliklere ek olarak, Whelan ve Maitre (2010), kişileri farklı bir kümenin üyesi olarak tanımladıkları gizli sınıf yaklaşımı kullanarak ekonomik dışlanmaya karşı hassasiyetin ülke dinamiklerinin etkilerini saptamışlardır. Çalışmalarında, sınırlı ve daha az cömert refah rejimlerinde tüketim yoksunluğunun daha fazla olduğu yerlerde ülkenin siyasi yapısı değiştikçe ekonomik strese karşı savunmasızlık düzeylerinin arttığını ve savunmasız ve savunmasız olmayan arasındaki kutuplaşmanın daha cömert rejimlerde en yüksek seviyede olduğunu tespit etmişlerdir (Whelan & Maître, 2010). Nelson (2012) Avrupa ülkelerindeki sosyal yardım fayda düzeyleri ile maddi yoksunluk arasındaki bağlantıyı analiz ederken yardım ile yoksullaşma arasındaki ilişkinin negatif olduğunu saptamıştır.

2.1.7. Anket sorularının ifade tarzları ile ilgili araştırmalar

Choi ve Pak (2005) tarafından yapılan çalışmada, tasarım nedeniyle anketlerde önyargı yanlılığı üzerine yapılan literatür gözden geçirildiğinde, 48 çeşit önyargı tanımlanmış ve önyargı türleri üç farklı kaynağa atfedilmiştir; bunlar, sorunun tasarlanma şekli, anketin tasarlanma yöntemi ve anketin uygulanma şeklidir. Soru, uzunluğu ve yapısı nedeniyle karmaşık olduğunda, ifade sorunları ortaya çıkabilir. "Yeterli", "son" veya "yaşamak" gibi daha yaygın alternatiflere sahip olan, "kâfi", "nihai" veya "ikamet etmek" gibi yaygın olmayan kelimeler, algılama sorunlarına neden olur ve soru veya cevap seçeneklerinde ifade ile ilgili belirsiz kavramların örnekleri olarak görülebilir. Bu tür önyargılar, önceki raporda 'yeterli' kelimesini kullanan ve daha basit bir kelimeyle değiştirerek 'yeterli ısıtma'nın sayısallaştırılmasını gerektiren TÜİK anketinin ısıtma ile ilgili 9. maddesine atfedilebilir; yeni versiyon konsepti bulanıklaştırarak 'evin ısıtma ihtiyaçlarını' kullanarak göreceli hale getirmiştir. Bu tür önyargı, protein besinine ilişkin madde 8.

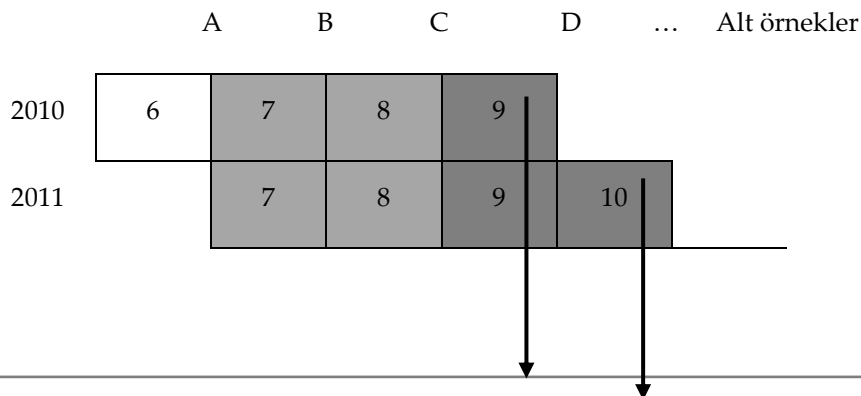
ile ilgili TÜİK'in anket değişikliklerini aklına getirmektedir. Madde, 'haftada en az üç defa' yerine 'her gün proteinli besin' şeklinde değiştirilmiştir. Yine, belirsizlik ve karışıklık yaratan bir şartname sorunu var gibi görünmektedir. Anketin yapıldığı farklı yıllardaki ifadelerin değişimi ile ilgili anketlerde tutarsızlık da sonuçları benzersiz hale getirebilmektedir. Anket formunun yarattığı önyargılar, anketteki tüm değişikliklerden kaynaklanabilir; örneğin, anketin katılımcısında yorgunluk tepkisi yaratacak şekilde çok uzun tutulması (Choi ve Pak, 2005).

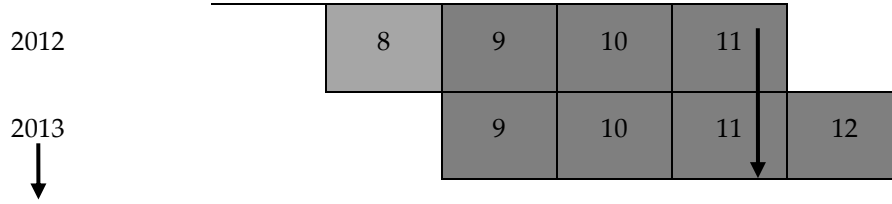
3. VERİLER VE ANALİZ BÖLÜMLERİ

Bu çalışmada, 2010-2011-2012 ve 2013 yıllarına ait hane halkı ve bireysel kayıtların 4 yıllık panel verileri ile 2011-2012 ve 2013 yılına ait kesitsel hane halkı ve bireysel kayıt verileri TÜİK'ten elde edilmiştir.

Hane halkı, anketlerde bir veya daha fazla kişiden oluşan, aynı konutta yaşayan ve hane halkının temel ihtiyaçlarını birlikte karşılayan gruplar olarak tanımlanmaktadır.

TÜİK, panel araştırmasında döngüsel tasarım kullanmaktadır. Metodolojiye göre, bazı haneler yıldan yıla örneklem çerçevesinde kalmakta ve geri kalan veriler yeni hane halklarından üretilmektedir. Hanelerin yaklaşık %25'i yıldan yıla anketten çıkmakta, bu nedenle, hane halklarının yalnızca %25'i anket katılımcıları arasında kalmaktadır. Bu metodoloji, Şekil 1'de görüldüğü gibi, farklı sürelerde örtüşen uzunlamasına üç örnek üretmektedir. Her yıl bu tip bir döngüsellik, kesitsel bir örnek oluşturmaktadır. Örneğin, Şekil 1'e istinaden, 2013 için çapraz örnek verilmektedir, Şekiller 1'deki kutuların alt kümesi olan alt örnek 9,10,11 ve 12 için 2013 verileri olmaktadır.

Şekil 1. Kohort Oluşturma Sürecinin Açıklaması (Turkstat, 2016)

Anketteki gelirin referans dönemi önceki takvim yılıdır. Hane halklarının gelirleri, eşdeğer hane halkı gelirini üreten OECD değiştirilmiş eşdeğerlik ölçeğine dayalı olarak düzenlenmektedir. Bu ölçek, hane halkı başına 1, her ilave yetişkin üye için 0,5 ve her çocuğa 0,3 değer atamaktadır. Tüketici anketlerinde değinilen hane halkı için mevcut gelirin toplamı için değişken kod olan HG110 daha sonra bu OECD ölçeğine bölünerek hane halkı tarafından ayarlanan gelir elde edilmektedir.

İlk olarak 2011-2012 ve 2013 yılları için elde edilen kesitsel veriler kullanılarak, maddi yoksunluk oranı analiz edilmiştir. Analiz amacıyla, madde numaraları ile yoksunluk alanları arasındaki ilişki aşağıdaki gibidir (ilgili anket değişkeninin kodu parantez içinde verilmiştir),

- Madde 1: Ödemelerin yapılması, (HE010, HE020, HE030)
- Madde 2: telefon / cep telefonu sağlama, (HH150, HH160)
- Madde 3: renkli bir TV elde etme, (HH170)
- Madde 4: çamaşır makinesi, (HH200)
- Madde 5: araba sağlama, (HH240)
- Madde 6: Bir haftalık tatile katılmak, (HE080)
- Madde 7: et / tavuk / vejetaryen eşdeğer besinleri, (HE090)
- Madde 8: beklenmeyen masrafları karşılama, (HE100)
- Madde 9: Evin sıcak tutulması. (HE110)

Tablo 3'te verilen rakamlar, 2011, 2012 ve 2013 yılları için kesit verileri kullanılarak hesaplanmıştır ve TÜİK tarafından resmi olarak yayınlanan ciddi maddi yoksunluk yüzdesi sayılarıyla hepsi aynı çizgidedir. Genel ciddi maddi yoksunluk

oranına ek olarak, tablodaki yoksullaştırma oranları da hesaplanmıştır. Genel oranlar TÜİK ile uyumlu olduğundan, bu tutarlılık, maddi yoksunluk oranlarını bulmak için hesaplama yönteminin daha fazla kullanılmasını gerektirmektedir.

2012 ile 2011 ve 2013 ile 2012 arasındaki yüzdelerdeki değişim oranları karşılaştırıldığında, madde 6,7,8 ve 9'da olduğu gibi, değişime uğramış olan sorular için düşüş oranlarının ilki ile ikinci kez ikiye katlandığı açıkça görülmektedir., Örneğin, madde 6'daki düşüş oranı %-0.57'den %-7.39'a, madde 7'de %-4.04'ten %-10.05'e, madde 8'de %-5.82'den %-12.78'e düşüş görülmektedir. 2011-2012 yılları arasında madde 9'a göre maddi açıdan yoksun kalan nüfusta artış oranı, 2012-2013 yılları arasında %-7.97'lik bir düşüşe geçmiştir. Öte yandan, değiştirilmemiş sorular için, değişim gözlenmemektedir. Örneğin, 1. maddedeki değişim yüzdesi 2011-2012 döneminde %-2.32 iken 2012-2013 döneminde %-2.63 olmuştur. Benzer şekilde, karşılaştırma iki kesit karşılaştırma çiftinde, sırasıyla 2011-2012 ve 2012-2013 yıllarında yapıldığında, 2. maddedeki değişim %-0.24'ten %-0.23'e, 3. Maddede %-0.08'den %-0.03'e, madde 4'te %-0.59'dan %-1.48'e ve madde 5'te %-2.77'den %-2.43'e değişim gözlenmiştir.

Anketteki değişikliğe tabi olan bu soruların hane halkları arasında yoksunluğa en yüksek oranda ulaşılan soruların da olduğunu unutmamak gerekir. Yani, en büyük değişiklikler, sadece 2012-2013 yılları arasında söz konusu ifadeler değiştirildiği için bu öğeler, 2011 ile 2012'ye oranla düşüşe sahiptir. Panel verileri ve aynı hesaplama yöntemi kullanılarak daha fazla analiz yapılabilir.

Tablo 3. Kesit Verilerini Kullanarak Maddi Yoksunluk Oranı Hesaplamaları

	2011	2012	% Change 2012-2011	2013	% Change 2013-2012
Madde 1	51.63	49.31	-2.32	46.68	-2.63
Madde 2	1.05	0.81	-0.24	0.58	-0.23
Madde 3	0.8	0.72	-0.08	0.69	-0.03
Madde 4	4.91	4.32	-0.59	2.84	-1.48
Madde 5	56.63	53.86	-2.77	51.43	-2.43

Madde 6	86.49	85.92	-0.57	78.53	-7.39
Madde 7	60.18	56.14	-4.04	46.09	-10.05
Madde 8	67.59	61.77	-5.82	48.99	-12.78
Madde 9	35.44	37.23	1.79	29.26	-7.97
Gen. Yoks. Oranı	57.92	55	-2.92	43.8	-11.2

Panel verilerini analizde büyük oranda kullanmamızın nedeni, panel verilerini kullanarak bireysel heterojenliği kontrol etmeye olanak tanımaktadır. Genel olarak panel verileri, bireylerin, firmaların, eyaletlerin veya ülkelerin heterojen olduğunu ve bu heterojenliği kontrol altına almaksızın zaman serileri veya kesitsel araştırmalar kullanıldığı gözlemlenmektedir (Baltagi, 2005).

Modellenen regresyondaki panel verilerini kullanma yöntemi üzerinde durmadan önce, panel verilerinin yapısı ve eldeki ilgili alt örnekler Tablo 4'te detaylandırılmıştır.

Daha önce belirtildiği gibi; TÜİK'in panel verileri, Eurostat'ın standart entegre tasarımına uygundur. Her yeni ek kişi ve hane, dört yıl takip edilmektedir. Konum Değişikliği durumunda, panelin ankette kaldığı süre boyunca kişi ve haneler yeni konumlarında takip edilir. Bu tasarım, çeşitli sürelerin uzunlamasına örnekleri ile aynı ortak birim setinden her yıl kesitsel veriler üretmektedir. Bu nedenle, 2011, 2012 ve 2013 panellerinin her biri için kullanacağımız panel verileri ve kesit hesaplamaların yapıldığı veriler Tablo 3'te yer almaktadır.

Tablo 4'te, mevcut tüm yıllar boyunca tüm paneller için kohortlar gösterilmektedir. 2013 tablosu için, 7 kohortun 2010'dan bu yana panelde, 2011'den beri 8, 2012'den bu yana 9, 2013 için 10 olduğu görülmektedir. Benzer tablolar 2010, 2011 ve 2012 yılları panelleri için temsil edilmektedir.

Dört panelin tümünde vurgulanan alanlar, kohortları ve ilişkili paneldeki kısımların oldukları yılları göstermektedir. Kesitlerin yapısı Tablo 4'te de görülebilir. Örneğin, 2013 kesiti, kohortları 7,8,9 ve 10'u içeren 2013 sütunundan elde edilmiştir.

Alt örneklerin oluşturulma sürecinde dikkat edilmesi gereken husus, kohort örneğini oluştururken, bir kohort paneldeki dört, üç ya da iki yıllık yaşam döngüleri süresince herhangi bir panelde bulunmadıysa, düşmüştür. Örneğin, dört yıllık kohorttan (2013 panelinin 7 kohortunda olan) bir hane halkı, 2010, 2011, 2012 veya 2013 yıllarından hiçbirine yanıt vermedi ise, seçilen örnekte değildir. Bu, üye kohortun panelden yoksun bulunduğu yıl için maddi yoksunluk durumundaki bir değişikliğin yarattığı tutarsızlıktan kaçınılmasını sağlayacaktır. Başka bir deyişle, kohortun statüsünün karmaşıklığa maruz kaldığına dair şüphelerin ortadan kaldırılması için söz konusu dönem boyunca takipte kalanlara konsantre olunmaktadır. Bunu yapılırken, tüm yıllar için düşen hane sayısının 2010 panelinde 9,820'den 947'si, 2011 panelinde 10,034'ten 951'i, 2012 panelinde 12701'den 1.020'si ve 2013 panelinde 15.321'den 1.333'ünün azalmaya uğramış olması göz önünde bulundurulmaktadır.

Tablo 4. Yıllarına Göre Kohortlar

2013 Paneli							2012 Paneli						
Kohortlar							Kohortlar						
4	4	4	4				4	4	4	4			
	5	5	5	5				5	5	5	5		
		6	6	6	6				6	6	6	6	
			7	7	7	7				7	7	7	7
				8	8	8					8	8	8
					9	9						9	9
						10							10
2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013
2011 Paneli							2010 Paneli						
Kohortlar							Kohortlar						
4	4	4	4				4	4	4	4			
	5	5	5	5				5	5	5	5		
		6	6	6	6				6	6	6	6	
			7	7	7	7				7	7	7	7

				8	8	8					8	8	8
					9	9						9	9
						10							10
2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013

Paneller üzerindeki verilerin açıklaması için panellerin mevcut örneğindeki tüm kohortların hane halkı özelliklerine göre her bir panelde yıllar boyunca yüzdeler olarak değişen oranlar Tablo 5'de sunulmaktadır. 2013 panelinin düzeltilmiş gelirlerinde; herhangi bir dalgalanma, hane halkı üyesi sayısı, evdeki istihdam edilen kişi sayısı, çocuk sayısı, hane halkında kronik hastalar ve evdeki yaşlıların sayısı gibi farklı bir modelin olmadığı gözlenmektedir. 2013 panelinde görülebilecek değişiklikler önceki panellerde de görülmektedir. Bu nedenle 2013 panelinde, özellikle 2012-2013 veya 2011-2012 dönemlerinden farklı olan bir şeyin değiştiği söylenemez. Pek çok çalışmada hane halkının maddi yoksunluğu durumu ile ilişkili olduğu tespit edilen düzeltilmiş gelir, özellikle önceki panellerde benzer artışlar göstermektedir.

Bu analizden sonra, madde bazında maddi yoksunluk durumundaki değişiklikler Tablo 6'da tüm paneller için sunulmuştur. Söz konusu örnek, ele alınacak bazı eliminasyonları yaptıktan sonra analizde kullanacağımız ana örnek değilse de, 2013'te 6,7,8 ve 9 numaralı sorularda maddi yoksunluk kalemi durumlarında belirgin bir düşüş bulunmaktadır.

Örneğin, 6. madde önceki panellerde neredeyse hiç değişiklik göstermemektedir; buna karşılık 2013 panelinde tüm kohortlar 5 ve 6 puan düşüş göstermektedir. Madde 7'deki düşüş oranı, 2011-2012 ve 2012-2013 dönemleri için 2012 ve 2013 panellerinde artmıştır. Madde 8, daha önce 2010 ve 2011 panellerinde 2007-2008 ve 2008-2009 dönemlerinde 6 puanlık bir düşüşle en fazla değişimi göstermekle birlikte, 2012 ve 2013 panellerinde düşüş %11'e yükselmiştir ve madde 9, 2012-13 dönemini kapsayan 2013 panelinde tarihinin en çok gerilemesiyle 7 puanı bulmuştur.

2013 yılında TÜİK tarafından değiştirileceği açıklanan soruların geçen yıla göre 2012 yılı panelindeki düşüşe bakıldığında, düşüşün büyüklüğündeki artış Tablo 6'da görülmektedir. Buna dayanarak, 2010, 2011 ve 2012 panelleri için anketler ayrı ayrı gözden geçirildiğinde, 7 numaralı sorunun (HE090) 2012 anketinde 2013 versiyonuna değiştirildiği görülmektedir. 2011'de et, tavuk veya balığın fiyat uygunluğuna ilişkin soru, 2013 değişikliğinin ilanından önce 2012 anketinde, "Ekonomik olarak; haftada en az 3 gün et, tavuk ya da balık içeren yemeği karşılayabilecek durumda mısınız? (Vejetaryenler için eşdeğer yiyecekler)" şeklindedir ve değişiklik getirilmesiyle "Haneniz ekonomik olarak; iki günde bir et, tavuk ya da balık içeren yemek masrafını karşılayabilecek durumda mı? (Vejetaryenler için eşdeğer yiyecekler)" şeklini almıştır.

Tablo 5. Örneklemin Hane halkı Özelliklerinin Değişiklikleri

Yıl	Panel 2010						Panel 2011					
	Koh. 4			Koh. 5		Koh.6	Koh. 5			Koh.6	Koh. 7	
	07/08	08/09	09/10	08/09	09/10	09/10	08/09	09/10	10/11	09/10	10/11	10/11
Adj.Inc	0.06	0.11	0.04	0.06	0.07	0.04	0.06	0.07	0.06	0.03	0.10	0.09
#H.Üyeleri	0.05	0.01	0.00	0.06	0.00	0.05	0.06	0.00	0.08	0.05	0.04	0.05
#Çalışan	0.01	0.04	-0.01	0.05	-0.01	0.00	0.06	-0.01	0.01	-0.01	0.01	0.01
#Çocuklar	0.01	-0.03	-0.03	0.00	-0.01	-0.01	0.01	-0.03	0.01	0.00	0.01	0.00
#65+yaş	0.14	0.06	0.03	0.08	0.04	0.11	0.08	0.04	0.14	0.11	0.10	0.10
#Kronik.H	0.02	0.00	-0.01	0.01	-0.01	0.00	0.05	-0.03	0.05	0.01	0.02	0.00
H.H. Yaş	0.02	0.00	0.01	0.02	0.01	0.02	0.02	0.01	0.03	0.02	0.02	0.02
İlk Okul	0.00	-0.01	-0.01	0.00	-0.01	0.00	0.00	0.00	0.00	0.00	0.00	0.00
Orta Okul	0.00	0.00	0.00	0.00	0.00	0.00	0.00	0.00	0.00	0.00	0.00	0.00
Y. Okul	0.00	0.00	0.00	0.00	0.00	0.00	0.00	-0.01	-0.01	0.00	0.00	0.00
İşsiz	0.00	-0.01	0.00	0.00	0.00	0.00	0.00	0.00	0.00	0.00	0.00	-0.01
Bayan	0.00	0.00	0.00	0.00	0.00	0.00	0.00	0.00	0.00	0.00	0.00	0.00
Evli	0.00	-0.01	-0.01	0.00	-0.01	-0.01	-0.01	0.00	0.00	0.00	0.00	0.00
Eğitimsiz	0.00	0.00	-0.01	0.00	0.00	0.00	0.00	0.00	0.00	0.00	0.00	0.00
	Panel 2012						Panel 2013					
	Koh. 6			Koh. 7		Koh.8	Koh. 7			Koh.8	Koh. 9	

Yıl	09/10	10/11	11/12	10/11	11/12	11/12	10/11	11/12	12/13	11/12	12/13	12/13
Adj.Inc	0.04	0.10	0.03	0.09	0.06	0.08	0.08	0.07	0.07	0.08	0.09	0.10
#H.Üyeleri	0.05	0.04	0.03	0.04	0.04	0.05	0.04	0.04	0.03	0.05	0.04	0.05
#Çalışan	0.00	0.01	0.01	0.01	0.02	0.02	0.02	0.01	-0.02	0.02	0.02	0.03
#Çocuklar	0.00	0.01	-0.01	-0.01	-0.01	0.01	-0.01	0.00	-0.01	0.01	0.00	0.00
#65+yaş	0.10	0.06	0.09	0.10	0.09	0.10	0.10	0.09	0.08	0.10	0.06	0.10
#Kronik.H	0.01	-0.01	0.03	-0.01	0.02	0.00	0.03	-0.01	0.02	0.01	0.01	0.02
H.H. Yaş	0.02	0.01	0.02	0.02	0.02	0.02	0.02	0.01	0.02	0.02	0.02	0.02
İlk Okul	0.00	0.00	0.00	0.00	0.00	0.00	0.00	-0.01	0.00	0.00	0.00	0.00
Orta Okul	0.00	0.00	0.00	0.00	0.00	0.00	0.00	0.00	0.00	0.00	0.00	0.00
Y. Okul	0.00	0.00	0.00	0.00	0.00	0.00	0.01	0.00	0.00	0.00	0.00	0.00
İşsiz	0.00	-0.01	0.00	0.00	0.00	0.00	0.00	0.00	0.00	0.00	0.00	0.00
Bayan	0.00	0.00	0.00	0.01	0.01	0.00	0.00	0.00	0.00	0.00	0.00	0.00
Evli	0.00	0.00	0.00	0.00	0.00	0.00	0.00	-0.01	0.00	0.00	0.00	0.00
Eğitimsiz	0.0	0.00	0.00	0.00	0.00	0.00	0.00	0.00	0.00	0.00	0.00	0.00

Burada atıfta bulunmak için yapılan bir araştırma, önerilen yeni maddi yoksunluk göstergesinin 'Avrupa 2020 Stratejisi' ile Haziran 2010'da kabul edilenle olan farklılıkları ölçmeyi amaçlayan Stankovicova, Vlačuha ve Ivančiková'nın yaptığı (2014) Slovak Cumhuriyeti için 'Lizbon Stratejisi'dir.

Tablo 6. Örneklemin Ciddi Maddi Yoksunluk Statüsündeki Değişiklikler

Tablo 6. Örneklemin Ciddi Maddi Yoksunluk Statüsündeki Değişiklikler

	Panel 2010						Panel 2011					
	Koh. 4			Koh. 5		Koh.6	Koh. 5			Koh. 6		Koh.7
	07/08	08/09	09/10	08/09	09/10	09/10	08/09	09/10	10/11	09/10	10/11	10/11
Madde 1	0.00	0.00	0.00	0.00	0.00	-0.01	0.00	0.00	0.00	-0.01	0.00	-0.01
Madde 2	0.00	-0.01	0.00	0.00	-0.01	0.00	0.00	0.00	0.00	0.00	0.00	0.00
Madde 3	0.00	-0.01	0.00	0.00	-0.01	0.00	0.00	-0.01	0.00	0.00	-0.01	0.00
Madde 4	-0.03	-0.01	-0.01	-0.03	-0.01	-0.01	-0.03	-0.01	-0.01	-0.01	-0.02	-0.01
Madde 5	-0.02	-0.01	0.02	-0.02	-0.02	-0.03	-0.02	-0.02	-0.01	-0.03	-0.02	-0.01
Madde 6	0.01	-0.02	0.01	-0.01	0.00	0.00	-0.01	0.00	-0.01	0.00	-0.02	0.00

Madde 7	-0.06	0.03	0.02	0.02	0.01	0.04	0.02	0.02	-0.04	0.04	0.03	-0.03
Madde 8	-0.01	-0.10	0.05	-0.06	0.01	0.03	-0.06	0.01	0.03	0.03	0.00	0.02
Madde 9	-0.01	-0.05	-0.01	-0.05	-0.02	-0.02	-0.06	-0.01	0.00	-0.02	-0.02	-0.01
Genel Yoksunluk Oranı	-0.02	-0.03	0.02	-0.04	0.00	0.01	-0.04	0.00	0.00	0.01	-0.02	-0.01
	Panel 2012						Panel 2013					
	Koh. 6			Koh. 7		Koh.8	Koh. 5			Koh. 6		Koh.7
	09/10	10/11	11/12	10/11	11/12	11/12	10/11	11/12	12/13	11/12	12/13	12/13
Madde 1	-0.01	0.00	0.01	0.00	0.00	0.00	0.00	0.00	-0.01	0.00	0.00	0.00
Madde 2	0.01	-0.01	0.00	0.00	0.00	0.00	0.00	0.00	0.00	0.00	0.00	0.00
Madde 3	0.00	0.00	-0.01	0.00	0.00	0.00	0.00	0.00	0.00	0.00	0.00	-0.01
Madde 4	-0.01	-0.02	-0.01	-0.02	-0.01	-0.01	-0.02	-0.01	-0.02	-0.01	-0.01	-0.02
Madde 5	-0.03	-0.02	0.00	-0.01	-0.04	-0.04	0.00	-0.04	-0.02	-0.04	-0.01	-0.02
Madde 6	0.00	-0.02	0.00	-0.01	0.00	0.01	-0.01	0.00	-0.06	0.00	-0.06	-0.05
Madde 7	0.03	-0.03	-0.06	-0.03	-0.06	-0.03	-0.03	-0.07	-0.05	-0.02	-0.08	-0.07
Madde 8	0.03	0.00	-0.05	0.02	-0.08	-0.06	0.01	-0.07	-0.09	-0.05	-0.11	-0.10
Madde 9	-0.01	-0.03	0.02	-0.01	0.00	0.00	-0.01	0.00	-0.04	-0.01	-0.06	-0.07
Genel Yoksunluk Oranı	0.02	-0.03	-0.03	-0.01	-0.04	-0.03	-0.02	-0.05	-0.08	-0.03	-0.09	-0.10

Çalışmada, beklenmedik masraflar, evden uzakta bir haftalık tatil ve her iki günde bir öğün et, tavuk, balık veya vejetaryen eşdeğeri besin, genel maddi yoksunluğunu etkileyen başlıca zorluklardır. Çalışma aynı zamanda, çamaşır makinesi, TV ve telefon imkanının zor tedarik edilmesinin, çoğu AB ülkesinde yoksun kalan kişilerin oranı üzerinde önemli bir etkisinin olmadığını ortaya koymaktadır. Nolan ve Whelan (2011), AB ciddi maddi yoksunluk ölçeğinde halen kullanılan 9 maddeden 6'sını kullanarak yine telefon, çamaşır makinesi ve TV öğelerini göz ardı edip ölçeğe bir ek olarak bir bilgisayar tedarik edilebilirliği dahil etmişler ve bu endeksin tatmin edici bir istatistiksel güvenilirlik düzeyi olduğunu bulduklarını dile getirmişlerdir. Tablo 6 incelendiğinde ve değiştirilen sorular dikkate alındığında, değişen sorular, tatil, ısıtma, beslenme ve beklenmedik giderleri karşılama

maddelerini içermektedir ve bu 2013 panelinde önemli düşüşlerin görüldüğü sorunlardandır. Bu nedenle, bunlar genel olarak maddi yoksunluk durumunu yansıtan kritik soruları oluşturmaktadır. Genel yoksunluk durumundaki düşüş bu nedenle bu soruların cevaplarıyla güçlü bir biçimde ilişkilidir ve şaşırtıcı bir şekilde bunlar ifade tarzları değiştirilen sorulardır.

2012 ve 2013 paneller için, genel olarak önceki dönemlerine kıyasla genel bir model değişikliği fikri verilmektedir. Bu örnekle ilgili bir analizin son ölçütü olarak, panelin son iki yılı için gözlemlerin mevcut olduğu tüm kohortları temsil eden bir alt örnek oluşturulmuştur. Tablo 7, her bir panel için genel maddi yoksunluk durumunun geçişini göstermektedir. Her panelin son iki yılı kapsamında, yani 2013 paneli için 2012'den 2013'e kadar, 'Yoksun Değil (Not Deprived)' sütunu, 2012 ve 2013 yılları arasında var olan, her iki yılda maddi olarak yoksun olmayanların oranını, 'Yoksun (Deprived)' sütunu, her iki yılda maddi olarak yoksun olanların oranını, 'İyileştirme (Improve)' sütunu, maddi yoksunluğu göz ardı edilenlerin oranını ve 'Bozulma (Deteriorate)' sütunu ise, panelin son yılında genel olarak maddi yoksunluk statüsüne düşmüş olanları temsil etmektedir.

Tablo 7'de görüldüğü gibi, gözlemlerin maddi yoksunluk durumunun iyileştirilmesi açısından panel 2013 en iyi performans gösteren kuruluştur.

Tablo 7. Örnek Gözlemeleme Oranı ve Genel Maddi Yoksunluk Durumları

	#Gözlemler	Yoksun	Yoksun Değil	İyileşme	Bozulma
Panel 2010	8,415	%55	%23	%11	%12
Panel 2011	8,637	%55	%23	%12	%10
Panel 2012	11,150	%52	%25	%13	%10
Panel 2013	13,524	%46	%31	%16	%7

3.1. VERİLER

3.1.1. Ana alt örnek için açıklayıcı sonuçlar

Panellerdeki verileri analiz etmek ve üç yıllık kohortları ana alt örnek olarak kullanarak, daha önce belirtildiği gibi gelir kriterleri ve maddi yoksunluk madde

seçim kriterleri kullanılmıştır. Yani, gıda yoksulluğu eşiğinin ve bağıl gelir yoksulluğu eşiğinin altında veya üstünde gelir durumlarının yıllar boyunca panelin değişmemesi için alt örnekler hazırlanmıştır. Ortaya çıkan alt örneklerin hem maddi yoksunluk statüsü hem de onlara dayatılan gelir kısıtlamalarının varlığı söz konusudur.

Tablo 8, dört panelin sonuçlarının bir özetini göstermektedir. Gelir kriterleri üç yıl boyunca sağlam tutulduğundan ve maddi yoksunluk madde ifadelerinin/soru tarzlarının durum ölçütleri ilk iki yıl boyunca bozulmadığından, sonuçta ortaya çıkan panellerin son iki yılı için sadece karşılaştırmada anlamları vardır. Yani, örneğin 2013 panelinde 2011-2012 ve 2013 yılları için gelir durumlarını aynı tutulması durumunda 2011 ve 2012 yılları arasındaki maddi yoksunluk madde ifade tarzları aynıdır; yalnızca 2012 ve 2013 yılları için maddi yoksunluk durumlarıyla ilgili olarak elde edilen değişiklikleri kıyaslamak anlamlı olacaktır.

Tablo 8. Ana Alt Örnek için Açıklayıcı İstatistikler

Yıl	PANEL 2010			PANEL 2011			PANEL 2012			PANEL 2013		
	2008	2009	2010	2009	2010	2011	2010	2011	2012	2011	2012	2013
Adj.Inc	12,513	13,671	14,155	13,321	14,075	14,997	15,718	17,140	17,447	16,940	18,185	19,738
#H.Üyeleri	3.37	3.46	3.46	3.34	3.43	3.61	3.26	3.36	3.46	3.25	3.37	3.49
#Çalışan	1.16	1.2	1.19	1.17	1.17	1.17	1.14	1.13	1.17	1.21	1.24	1.23
#Çocuklar	0.71	0.71	0.69	0.67	0.66	0.67	0.65	0.65	0.63	0.64	0.64	0.65
#65+yaş	0.27	0.3	0.31	0.25	0.27	0.31	0.29	0.31	0.34	0.26	0.29	0.31
#Kronik.H	0.83	0.82	0.79	0.85	0.85	0.89	0.88	0.88	0.87	0.85	0.85	0.84
H.H. Yaş	47.25	47.94	48.34	47.14	47.94	49.02	48.96	49.83	50.83	48.53	49.36	50.36
İlk Okul	0.47	0.47	0.46	0.46	0.46	0.46	0.46	0.46	0.46	0.45	0.45	0.45
Orta Okul	0.28	0.28	0.28	0.29	0.29	0.29	0.26	0.25	0.25	0.25	0.26	0.25
Y. Okul	0.19	0.18	0.18	0.19	0.19	0.19	0.2	0.2	0.2	0.22	0.22	0.22
İşsiz	0.03	0.02	0.03	0.04	0.03	0.04	0.03	0.03	0.02	0.02	0.02	0.02
Bayan	0.12	0.12	0.12	0.13	0.13	0.13	0.14	0.14	0.14	0.14	0.13	0.13
Evli	0.86	0.85	0.85	0.87	0.88	0.87	0.85	0.85	0.85	0.85	0.85	0.85
Eğitimsiz	0.07	0.07	0.06	0.06	0.06	0.06	0.08	0.08	0.08	0.07	0.07	0.07
				%pntCh			%pntCh			%pntCh		%pntCh
Madde 1	1.00	1.00	1.00	0.00	1.00	1.00	1.00	0.00	1.00	1.00	1.00	0.00
Madde 2	0.01	0.01	0.01	0.00	0.01	0.01	0.01	0.00	0.01	0.01	0.01	-0.01
Madde 3	0.01	0.01	0.01	0.00	0.01	0.01	0.01	0.00	0.01	0.01	0.01	0.01
Madde 4	0.05	0.05	0.05	0.00	0.05	0.05	0.04	-0.01	0.05	0.05	0.05	0.00
Madde 5	0.49	0.49	0.46	-0.03	0.51	0.51	0.48	-0.03	0.46	0.46	0.44	-0.02
Madde 6	0.73	0.73	0.75	0.02	0.74	0.74	0.75	0.01	0.70	0.70	0.73	0.03
Madde 7	0.52	0.52	0.53	0.01	0.57	0.57	0.53	-0.04	0.54	0.54	0.46	-0.08
Madde 8	0.58	0.58	0.56	-0.02	0.57	0.57	0.58	0.01	0.57	0.57	0.51	-0.06
Madde 9	0.30	0.30	0.29	-0.01	0.30	0.30	0.30	0.00	0.28	0.28	0.28	0.00
Gen.Yok.Or.	0.56	0.56	0.55	-0.01	0.57	0.57	0.57	0.00	0.56	0.56	0.51	-0.05
Gözlemler	962	962	962		1,191	1,191	1,191		1,211	1,211	1,211	
										1,774	1,774	1,774

Ana alt örneklemin özet istatistikleri Tablo 9'da incelendiğinde, 2013 panelinde tüm maddi yoksunluk öğelerindeki yüzde değişiklikleri 2013 yılına kıyasla önemli bir düşüş göstermektedir. Öğelerin düşüşü, 2010 ve 2011 panelleri için en çok yüzde 3 ile -4 arasında değişen yüzde işaretini tek tek göstermektedir. 2013 paneli için, oranlarda

-11 puanlık düşüşler mevcuttur. 2012 yılı panelinde de önemli düşüşler vardır. Bu noktada hatırlatılması gereken bir husus, anket sorusunun ankete dahil edilmesinin kesin olarak bilinmemesi, çünkü Madde 7 için değişiklik, 2012 panel anketinde bulunmuştur. Panelin bu istatistiklerinden yola çıkılarak, belirli grupların anketteki değişikliklerden daha fazla etkilenip etkilenmediğini görmek için maddi yoksunluk maddesinin durumu üzerindeki her bir hane halkının veya hane halkı başkanı özelliklerinin marjinal etkilerini daha iyi anlamak için onlarla ilgili probit uygulanmıştır.

3.1.2. Ana alt örnek için regresyon sonuçları

Probit regresyon, 1. yıl maddi olarak yoksun bırakılanlar üzerinde uygulanmıştır. Ana örnekte, 2010 panelinde, 1. yılda maddi olarak yoksun statüye sahip olan insan sayısı 540, 2011 paneli için ise 674, 2012 paneli için ise 676 ve 2013 paneli için 907'dir. Probit regresyon uygulamak için, tüm panellerin ana örneği tek bir örnek halinde birleştirilmektedir. Bu şekilde, etkileşim değişkenlerini kullanarak, gelişmiş bir maddi yoksunluk statüsü olasılığını etkilemek için hane halkı veya hane halkı başkanının belli özelliklerinin önemli hale gelip gelmediğini tespit edilebilir. Tablo 9 ve Tablo 10, maddi yoksunluk durumunun iyileştirilmesine ilişkin olasılıktaki maddelerin ve genel değişimin katsayılarını göstermektedir. Tablo 9, regresyon katsayılarının ilk kısmını, Tablo 10 ise ikinci kısmı göstermektedir.

Tablo 9. Ana Alt örnek Probit Regresyonunun Katsayılarının Birinci Kısmı

	Madde 6	Madde 7	Madde 8	Madde 9	Genel
D11	-0.908	0.0780	0.234	-0.0684	-0.0800
D12	-0.777	0.993*	0.708	-0.430	0.485
D13	-0.305	0.901*	0.940*	0.00165	1.068**
Constant	-1.565***	-1.826***	-1.809***	-0.724**	-1.842***
AdjInc	0.0611***	0.0461***	0.0468***	0.00287	0.0707***
#H. Üyeleri	0.0431	0.106**	0.0117	-0.0419	0.0729
Ev Sahibi	0.225	0.150	-0.00727	0.117	0.0459
#Çocuklar	-0.202	-0.0969	0.0144	0.0206	-0.0866
#Çalışan	-0.00398	0.0366	0.0882*	0.000198	0.0798
#65+ yaş	0.164	0.125	0.0913	0.00216	0.149*
#Kronik İ11	-0.0451	-0.105*	-0.0370	-0.0710	-0.0720
HH Yaş	-0.00855	0.00148	0.000677	-0.00282	0.0000316
HH İlkokul	-0.480	-0.136	0.308	0.356*	0.0803
HH Ortaokul	-0.232	0.106	0.336	0.283	0.304
HH İşsiz	-3.598	-0.124	-0.177	-0.256	-0.209
HH Evli	-0.349	0.0225	0.0362	0.000679	-0.230
HH Bayan	-0.143	0.195	-0.00852	0.203	-0.0332
HH Eğitimsiz	-0.617	-0.250	0.139	0.312	-0.0469
D11*AdjInc	0.00534	0.0214	0.00338	0.0152	0.00265
D11*#H. Üyeleri	-0.0829	-0.0648	-0.0322	0.0703	-0.0394
D11*Ev Sahibi	-0.184	-0.149	0.170	-0.227*	-0.00144
D11*#Çocuklar	0.210	0.0628	-0.0532	-0.00429	0.0220
D11*#Çalışan	0.139	0.0260	0.0720	0.0234	0.0131
D11*#65+ Yaş	-0.121	-0.0747	-0.0237	0.0274	-0.136
D11*#Kronik İ11	-0.0549	0.0886	-0.0559	0.00674	-0.00754
D11*HH. Yaş	0.0103	-0.00190	0.00259	0.00304	0.00715
D11*HH. İlkokul	0.481	0.243	-0.552*	-0.383	-0.463
D11*HH. Ortaokul	0.261	0.107	-0.581*	-0.216	-0.563*
D11*HH. İşsiz	0	-0.331	0.0647	0.186	-0.238
D11*HH. Evli	0.422	-0.0226	0.0123	-0.0579	0.414*
D11*HH. Bayan	-0.101	-0.172	-0.0480	-0.176	-0.0287
D11*HH. Eğitimsiz	0.611	0.212	-0.486	-0.414	-0.478

Bunlar probit regresyonunun katsayıları oldukları için, değişkenlerin marjinal etkilerini göstermemektedir. Bununla birlikte, 2012 ve 2013 panellerinde gözlemlenen D12 ve D13 yıllarındaki veriler, 2011 ile 2012 veya 2012 ve 2013 arasındaki maddi yoksunluk durumundaki değişimi temsil eden yıllara göre, gelişmiş bir maddi yoksunluk durum olasılığını arttırmıştır. Bununla birlikte, yığınların katsayıları, hane halkı veya hane halkı başkanının bağımsız değişkenler arasında listelenen özel bir özelliğinden kaynaklanmamaktadır. Dört panelin tamamındaki yığın değişkenlerinin katsayısı, anket değişikliklerinin gözlemlere olan rastgele etkilerini temsil etmektedir.

Tablo 10. Ana Alt örnek Probit Regresyonunun Katsayılarının İkinci Kısım

	Madde 6	Madde 7	Madde 8	Madde 9	Genel
D12*AdjInc	0.0538	-0.0245	-0.0196	-0.0332	-0.0038
D12*#H.Üyeleri	0.224	-0.031	0.0386	0.0381	-0.220*
D12*Ev Sahibi	0.213	0.0667	0.00123	0.0321	0.254
D12*#Çocuklar	3.637	0.0294	-0.227	-0.135	0.16
D12*#Çalışan	0.277	-0.205	-0.158	0.0034	-0.103
D12*#65+ Yaş	0.713	-0.116	0.328	-0.267	0.0384
D12*#Kronik I11	-0.0637	0.252*	0.208	0.209	0.365**
D12*HH. Yaş	-0.0292	-0.00706	-0.0182	0.0152	-0.00761
D12*HH. İlkokul	0.188	-0.397	-1.070*	-0.478	-0.712
D12*HH. Ortaokul	-0.368	-0.575	-1.070*	-0.295	-0.8
D12*HH. İşsiz	3.363	-0.153	0.431	-0.432	0.46
D12*HH. Bayan	-5	-0.188	-0.0855	0.302	-0.0837
D12*HH. Evli	-0.0662	-0.00205	-0.348	0.0501	-0.435
D12*HH. Eğitimsiz	0	-0.897	-1.219*	-0.294	-0.597
D13*AdjInc	0.0367	-0.0576*	-0.0713**	-0.0708**	-0.0288
D13*#H. Üyeleri	0.158	-0.0274	-0.038	0.121	-0.125
D13*Ev Sahibi	0.324	0.0628	0.243	-0.078	0.291
D13*#Çocuklar	3.727	0.0175	-0.222	-0.193	0.0352
D13*#Çalışan	0.562	0.0784	0.0059	-0.0704	0.0381
D13*#65+ Yaş	0.303	-0.0455	0.161	-0.552**	-0.172
D13*#Kronik I11	-0.241	0.0339	0.03	0.0766	0.205
D13*HH. Yaş	-0.0114	-0.00782	-0.016	0.0210*	-0.00328
D13*HH. İlkokul	0.437	-0.199	-1.241*	-0.497	-0.613
D13*HH. Ortaokul	-0.522	-0.571	-1.241*	-0.504	-0.867
D13*HH. İşsiz	0	0.062	0.491	0.143	0.281
D13*HH. Bayan	-4.348	0.0472	0.451	0.362	0.0788
D13*HH. Evli	0.167	0.0607	0.144	-0.137	-0.172
D13*HH. Eğitimsiz	3.706	-0.0517	-1.632**	-0.403	-0.627

2010 ve 2011 için eğitimle ilgili etkileşim değişkenlerinin hiçbiri anlamlı değildir, ancak 2012 ve 2013 panelleri için, eğitimle ilgili etkileşim değişkenleri, Madde 8 için negatif ve anlamlıdır. Bu değişkenler, okuryazar olmayan bir hane halkı başkanına sahip evler için negatif hale gelmiştir. Bu, Yüksekokul eğitilmiş bir başkana sahip haneler için maddi yoksunluk durumundaki iyileşme olasılığı daha yüksektir. Ayrıca, düzeltilmiş gelirin etkisi 2013 panellerindeki 7,8 ve 9 numaralı maddeler için anlamlı ve negatif hale gelmiştir; bu da yoksul ailelerin 2013'te olumlu tepki verme ihtimalinin daha yüksek olduğunu göstermektedir.

3.1.3. Alternatif alt örnek için açıklayıcı sonuçlar

Tablo 11'deki özet istatistiklerde her bir panelde kohortlar için göreceli ve gıda yoksulluk sınır durumlarının üç yıl boyunca ve genel maddi yoksunluk statüsünün ilk iki yıl boyunca sabit kaldığı üç yıllık kohortların alt örneği verilmiştir.

Görülebileceği gibi, gözlem sayısı artmıştır ve bu da çıkarımın daha anlamlı olmasını sağlayacaktır.

Gözlem dışı için açıklayıcı istatistikler

Mevcut 3 yıllık kohortlardan daha büyük bir alt örnekle çalışılmış olan alternatif örneğin probit regresyonundan çıkarılan gözlemler Tablo 13'te gösterilmektedir.

İstatistikte görülen tek farkın, gözlem dışı kalanların OECD tarafından düzeltilmiş ortalama geliri olduğu görülmektedir. Bu gözlem dışı kalanlar, panelde yer alan üç yıllık süre boyunca ya gelir durumlarının değişmesi veya genel maddi yoksunluk durumlarının ilk iki yıl boyunca değişmesinden dolayı daha önce belirtildiği gibi gözlem dışı bırakılmıştır. Göreli gelir yoksulluğu eşliğinin 2008 yılı için 3.897, 2009 yılı için 4.222, 2010 için 4.457, 2011 için 4.833, 2012 için 5.481 ve 2013 için 6.012 olduğu varsayıldığında, ortalama gelir bu göreli yoksulluk eşliğinin üzerindedir.

Tablo 11. Alternatif Alt Örnek için Açıklayıcı İstatistikler

Yıl	PANEL 2010			PANEL 2011			PANEL 2012			PANEL 2013		
	2008	2009	2010	2009	2010	2011	2010	2011	2012	2011	2012	2013
Adj.Inc	10,370	11,266	11,820	11,400	12,021	12,926	12,838	14,031	14,628	13,884	14,803	16,112
#H.Üyeleri	3.4	3.51	3.52	3.34	3.43	3.61	3.31	3.43	3.54	3.3	3.43	3.55
#Çalışan	1.17	1.2	1.2	1.18	1.18	1.19	1.16	1.17	1.19	1.18	1.19	1.2
#Çocuklar	0.7	0.71	0.7	0.65	0.65	0.66	0.64	0.64	0.63	0.66	0.66	0.67
#65+yaş	0.29	0.31	0.32	0.27	0.29	0.33	0.3	0.33	0.36	0.3	0.32	0.35
#Kronik.H	0.84	0.84	0.84	0.87	0.86	0.88	0.9	0.91	0.92	0.88	0.9	0.91
H.H. Yaş	47.35	47.92	48.43	47.64	48.37	49.45	49.47	50.21	51.21	49.02	49.92	50.91
H.H. İlk Okul	0.51	0.5	0.5	0.49	0.49	0.49	0.5	0.49	0.49	0.49	0.49	0.49
H.H. Orta Okul	0.28	0.28	0.28	0.28	0.28	0.28	0.26	0.26	0.26	0.26	0.26	0.26
H.H. Y. Okul	0.14	0.14	0.13	0.14	0.14	0.14	0.15	0.15	0.15	0.16	0.16	0.16
H.H. İşsiz	0.04	0.03	0.03	0.04	0.03	0.03	0.02	0.03	0.03	0.02	0.02	0.02
H.H. Bayan	0.13	0.12	0.12	0.15	0.15	0.15	0.17	0.17	0.17	0.14	0.14	0.14
H.H. Evli	0.86	0.85	0.84	0.85	0.85	0.85	0.83	0.83	0.82	0.84	0.83	0.84
H.H. Eğitimsiz	0.08	0.07	0.07	0.08	0.08	0.09	0.09	0.09	0.09	0.08	0.08	0.08
			%pntChg			%pntChg			%pntChg			%pntChg
Madde 1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1
Madde 2	0.02	0.01	0.01	0.02	0.02	0.02	0.02	0.02	0.02	0.01	0.01	0.01
Madde 3	0.02	0.01	0.01	0.02	0.01	0.01	0.02	0.01	0.01	0.01	0.01	0.01
Madde 4	0.09	0.07	0.06	0.07	0.06	0.05	0.07	0.06	0.05	0.05	0.04	0.03
Madde 5	0.54	0.55	0.52	0.56	0.54	0.52	0.52	0.52	0.5	0.52	0.49	0.47
Madde 6	0.83	0.83	0.83	0.82	0.82	0.81	0.81	0.8	0.8	0.78	0.79	0.73
Madde 7	0.54	0.58	0.58	0.58	0.59	0.56	0.58	0.56	0.49	0.54	0.52	0.44
Madde 8	0.67	0.61	0.62	0.61	0.62	0.63	0.62	0.64	0.56	0.62	0.57	0.47
Madde 9	0.37	0.34	0.31	0.35	0.33	0.31	0.33	0.32	0.31	0.31	0.31	0.25
Gen.Yok.Or.	0.65	0.65	0.62	0.64	0.64	0.62	0.64	0.64	0.57	0.6	0.6	0.48
Gözlemler	3,031	3,031	3,031	3,347	3,347	3,347	3,398	3,398	3,398	4,864	4,864	4,864

Bu, gözlem dışı bırakılanların çoğunun, göreceli olarak yoksulluk eşiğinin altında veya üzerinde olması arasındaki üç yıllık geçiş anlamına gelmektedir. Geriye kalan gözlemler ise, ilk iki yıl boyunca tutarlı kalmayan genel maddi yoksunluk statüsüne sahip olmalarından elenmiştir.

Tablo 12. Alternatif Alt Örnekten Çıkarılan Gözlemlerin Açıklayıcı İstatistikleri

Yıl	PANEL 2010			PANEL 2011			PANEL 2012			PANEL 2013		
	2008	2009	2010	2009	2010	2011	2010	2011	2012	2011	2012	2013
Adj.Inc	7,198	7,757	8,309	7,675	8,012	8,726	8,366	9,148	9,638	8,899	9,804	10,373
#H.Üyeleri	3.82	3.97	3.93	3.83	3.92	4.18	3.77	3.94	4.11	3.78	3.99	4.14
#Çalışan	1.24	1.32	1.3	1.31	1.29	1.29	1.3	1.3	1.31	1.31	1.33	1.32
#Çocuklar	0.89	0.86	0.84	0.88	0.86	0.86	0.83	0.83	0.83	0.85	0.85	0.83
#65+yaş	0.28	0.31	0.31	0.29	0.31	0.35	0.31	0.34	0.37	0.32	0.34	0.37
#Kronik.H	0.91	0.91	0.89	0.94	0.94	0.98	0.94	0.94	0.98	0.97	0.99	1
H.H. Yaş	47.28	47.75	47.93	47.86	48.43	49.6	48.97	49.9	50.89	49.05	49.89	50.92
H.H. İlk Okul	0.6	0.59	0.59	0.59	0.59	0.59	0.57	0.57	0.57	0.59	0.59	0.59
H.H. Orta Okul	0.24	0.24	0.23	0.24	0.24	0.24	0.25	0.24	0.24	0.24	0.23	0.24
H.H. Y. Okul	0.06	0.06	0.06	0.06	0.06	0.06	0.07	0.07	0.07	0.07	0.07	0.07
H.H. İşsiz	0.05	0.05	0.05	0.05	0.05	0.05	0.04	0.04	0.04	0.04	0.04	0.04
H.H. Bayan	0.12	0.12	0.11	0.14	0.14	0.14	0.13	0.13	0.13	0.13	0.13	0.13
H.H. Evli	0.88	0.87	0.86	0.85	0.85	0.85	0.84	0.84	0.85	0.84	0.84	0.84
H.H. Eğitimsiz	0.1	0.1	0.09	0.11	0.11	0.11	0.12	0.11	0.11	0.1	0.11	0.1

Alternatif alt grup için regresyon sonuçları

Alternatif alt örnek için Tablo 11'de verilen özet istatistikler, ana alt örnek ile benzer sonuçlar vermektedir. Gözlemler için gıda ve göreceli olarak yoksulluk statüsü 1. ve 2. yıllarındaki maddi yoksunluk durumunun yanı sıra aynı kalmış olsa da 2013 panelinde 2012'den 2013 yıllarına kadar 2010 ve 2011 panellerine kıyasla maddi olmayan yoksulluk durumlarında önemli düşüşler göstermektedir.

Probit regresyonunu uygulamak için, tüm panellerin alternatif alt örnekleri bir alt örnek içine toplanmıştır. Alternatif alt örnekte, 1. panelde maddi olarak yoksun statüye sahip insan sayısı 1.958, 2011 paneli için 2,146, 2012 paneli için 2,160, 2013 paneli için 2,925'tir.

Tablo 13 ve Tablo 14, maddi yoksunluk durumlarının iyileşme ihtimalinde madde yapılarına ve değişimlerin tümüne ilişkin katsayıları göstermektedir.

Tablo 13'te görüldüğü gibi panel 2012 için D12 katsayısı, pozitif ve madde 7 için anlamlıdır. Benzer şekilde, panel 2013 için D13 katsayısı hem madde 7 hem de madde 8 için pozitif ve anlamlıdır. Daha önce tartışıldığı gibi 2012 panel anketi gözden geçirildiğinde, madde 7 sorusunun 2012 paneli anketinde zaten değiştirildiğini ve bu nedenle 2012 paneli D12 için anlamlı olan 7. maddenin bu değişiklik ile uyumlu olduğu tespit edilmiştir.

Tablo 13. Alternatif Alt Örneklem Probit Regresyon Katsayılarının Birinci Kısmı

	Madde 6	Madde 7	Madde 8	Madde 9	Genel
D11	-0.908	0.0780	0.234	-0.0684	-0.0800
D12	-0.777	0.993*	0.708	-0.430	0.485
D13	-0.305	0.901*	0.940*	0.00165	1.068**
Constant	-1.565***	-1.826***	-1.809***	-0.724**	-1.842***
AdjInc	0.0611***	0.0461***	0.0468***	0.00287	0.0707***
#H. Üyeleri	0.0431	0.106**	0.0117	-0.0419	0.0729
Ev Sahibi	0.225	0.150	-0.00727	0.117	0.0459
#Çocuklar	-0.202	-0.0969	0.0144	0.0206	-0.0866
#Çalışan	-0.00398	0.0366	0.0882*	0.000198	0.0798
#65+ yaş	0.164	0.125	0.0913	0.00216	0.149*
#Kronik İ11	-0.0451	-0.105*	-0.0370	-0.0710	-0.0720
HH Yaş	-0.00855	0.00148	0.000677	-0.00282	0.0000316
HH İlkokul	-0.480	-0.136	0.308	0.356*	0.0803
HH Ortaokul	-0.232	0.106	0.336	0.283	0.304
HH İşsiz	-3.598	-0.124	-0.177	-0.256	-0.209
HH Evli	-0.349	0.0225	0.0362	0.000679	-0.230
HH Bayan	-0.143	0.195	-0.00852	0.203	-0.0332
HH Eğitimsiz	-0.617	-0.250	0.139	0.312	-0.0469
D11*AdjInc	0.00534	0.0214	0.00338	0.0152	0.00265
D11*#H. Üyeleri	-0.0829	-0.0648	-0.0322	0.0703	-0.0394
D11*Ev Sahibi	-0.184	-0.149	0.170	-0.227*	-0.00144
D11*#Çocuklar	0.210	0.0628	-0.0532	-0.00429	0.0220
D11*#Çalışan	0.139	0.0260	0.0720	0.0234	0.0131
D11*#65+ Yaş	-0.121	-0.0747	-0.0237	0.0274	-0.136
D11*#Kronik İ11	-0.0549	0.0886	-0.0559	0.00674	-0.00754
D11*HH. Yaş	0.0103	-0.00190	0.00259	0.00304	0.00715
D11*HH. İlkokul	0.481	0.243	-0.552*	-0.383	-
D11*HH. Ortaokul	0.261	0.107	-0.581*	-0.216	-0.563*
D11*HH. İşsiz	0	-0.331	0.0647	0.186	-0.238
D11*HH. Evli	0.422	-0.0226	0.0123	-0.0579	0.414*
D11*HH. Bayan	-0.101	-0.172	-0.0480	-0.176	-0.0287

Hane başkanının ilkököl veya ortaokul mezunu olma durumlarında panel 2011 etkileşim değişkeninin katsayısı, madde 8 için negatif ve anlamlıdır; burada, 2011 yılında bir üniversite mezunu olan hane başkanından ilkököl ya da ortaokul mezununa oranla daha iyi yanıtlar alınacağı söz konusudur.

2013 ve 2012 panellerinin etkileşim değişken katsayıları gözden geçirildiğinde, üniversite mezunlarının başını çektiği hanelerin, maddi yoksunluk durumlarını hem madde 8 hem de birincil kaynaklı haneler üzerinde genel olarak iyileşme olasılığı ortaokul mezunları ya da okur yazarlara kıyasla daha yüksektir. Ayarlanan gelir etkileşim değişkeninin 2013 panelindeki genel maddi yoksunluk regresyonu için anlamlı ve olumsuz olması, yoksul hane halklarının 2012-2013 yılları arasında maddi yoksunluk durumlarında daha fazla iyileşme yaşadıklarını göstermektedir.

Tablo 14. Alternatif Alt Örneklem Probit Regresyon Katsayılarının Birinci Kısmı

	Madde 6	Madde 7	Madde 8	Madde 9	Genel
D12*AdjInc	-0.00439	0.00123	0.00811	0.0107	-0.00107
D12*#H. Üyeleri	-0.0442	-0.0481	0.0516	0.0952*	-0.0386
D12*Ev Sahibi	-0.231	-0.0962	0.0621	-0.121	0.119
D12*#Çocuklar	0.220	0.0521	-0.0279	-0.0425	0.0864
D12*#Çalışan	-0.0541	-0.121*	-0.0912	0.0362	-0.127*
D12*#65+ Yaş	-0.172	-0.124	0.00920	-0.0859	-0.0632
D12*#Kronik l11	0.0492	0.0821	0.0460	0.0933	0.0446
D12*HH. Yaş	0.0178*	0.00244	-0.00158	0.00499	0.00450
D12*HH. İlkokul	-0.111	-0.290	-0.655**	-0.389	-0.550*
D12*HH. Ortaokul	-0.136	-0.444	-0.618*	-0.344	-0.652**
D12*HH. İşsiz	3.922	0.307	0.111	-0.0207	0.197
D12*HH. Evli	0.491	-0.144	-0.0949	0.0131	0.218
D12*HH. Bayan	0.286	-0.317	-0.155	-0.0368	-0.0988
D12*HH. Eğitimsiz	-0.604	-0.542	-0.811**	-0.488	-0.935**
D13*AdjInc	-0.0260	-0.0193	-0.0195	0.0191	-0.0308**
D13*#H. Üyeleri	0.0815	0.00835	0.104*	0.105**	0.0481
D13*Ev Sahibi	-0.300	-0.222*	-0.00687	-0.123	-0.00852
D13*#Çocuklar	-0.0379	-0.0153	-0.178**	-0.0169	-0.0734
D13*#Çalışan	0.0769	-0.0107	-0.0679	-0.0731	-0.0708
D13*#65+ Yaş	-0.207	-0.0536	-0.127	-0.0985	-0.134
D13*#Kronik l11	-0.0579	0.0168	-0.0850	0.0769	-0.0466
D13*HH. Yaş	0.0168*	0.000113	0.000984	0.00167	0.00295
D13*HH. İlkokul	-0.106	-0.0439	-0.544*	-0.466*	-0.586*
D13*HH. Ortaokul	-0.282	-0.295	-0.489*	-0.424	-0.725**
D13*HH. İşsiz	3.532	-0.0147	-0.0692	0.113	-0.128
D13*HH. Evli	0.386	-0.0604	0.0480	-0.0660	0.162
D13*HH. Bayan	0.410	-0.172	0.0897	-0.284	0.0335
D13*HH. Eğitimsiz	-0.409	-0.367	-0.774**	-0.418	-0.866**

4. SONUÇ

Avrupa devletlerinde Avrupa Birliği Gelir ve Yaşam Koşulları İstatistikleri düzenlenerek ölçülen gelir dağılımı ve yoksulluk koşulları Türkiye’de 2006 yılında

Avrupa Birliği aday ülke olarak uyum sürecinde Eurostat anketiyle lmlenmeye başlanmış ve ilk sonuçları 2009 yılında TÜİK tarafından yayınlanmıştır.

Anketteki bazı soruların maddelerinin Türkiye'nin demografik koşullarına uyumlanması amacıyla TÜİK anketin bazı maddelerinde kendi kararına göre değişiklikler yapmıştır. Bu değişikliklerin yapıldığı 2012-2013 yılları verilerinde 2013 yılında 2012 yılına göre 11,2 puanlık ciddi maddi yoksunluk oranı düşüşünün anketin değiştirilen maddelerinden kaynaklandığı hakkında şüpheler oluşmuştur.

Bu düşüşün Bulgaristan'daki gibi gelir durumundaki artıştan veya anket metodolojisindeki değişiklikten mi kaynaklandığı konusu muallakta kalmıştır.

TÜİK tarafından metin içi biçemi değiştirilen anket maddeleri incelendiğinde ise, maddi yoksunluğun alt sınırının ankette ölçülen en az 9 adet kriteri karşılayabilme, ciddi maddi yoksunluğun içinde bu 9 kriterden en az dördünü karşılayamama olduğundan bahsedilmektedir.

TÜİK tarafından revize edilen ve ülkemiz koşullarına uygun hale getirilen anket maddelerini incelediğimizde ise evden uzakta bir tatil yapmayı karşılayabilme maddesinin sorusunun (Tatil köyü, otel, pansiyon, haneye ait yazlık, bir yakının evi, kurum/devlete ait kamplar vb. yerlerde yapılan tatiller dahil edilecektir.) şeklinde değiştirildiği görülmektedir. Bu değişikliğe baktığımızda yaz mevsiminde ve uzun okul tatillerinde başka şehirlerden kendi memleketlerine kısa veya uzun süreli ziyaretleri için alma; gelir düzeyinin artmasına paralel olarak haneye ait yazlıkların çoğalmasıyla tatillerin buralarda ailecek geçirilebilmesi, kamu kurum ve kuruluşlarının ye veya iştirakilerine sağlayabildiği imkanların artmasıyla bu kişilerin tatillerini bu imkanları kullanarak geçirebilmeleri vb. nedenlerle bu maddenin sorusunun revize edilerek Türkiye'nin demografik yapısını çok daha uygun şekilde yansıtmısına imkan sağlanmıştır.

Protein tüketiminin ekonomikliği ile ilgili maddenin sorusunda ise gün sayısının "iki günde bir et" şeklinde değiştirilmesi şeklen karmaşık gibi görünse de bir

ay 4 hafta olmasından hareketle maddenin eski şeklinde ayda 12 gün et, tavuk ya da balık içeren yemeği karşılayabiliyorken, değiştirilen şekliyle “iki günde bir” ifadesi ayda 15 güne denk gelmektedir. Bu maddenin sorusundaki değişiklik maddi anlamıyla eski maddenin sorusunun ilk halinde daha sıkılaştırıcı ve güçleştiricidir.

Beklenmedik giderleri karşılayabilme ile ilgili maddenin sorusundaki yaklaşık 445 TL'lik beklenmedik gider limitinin yaklaşık 410 TL'ye çekilmesi ise negatif bir durum olabilir. Zira yıl geçtikçe artması gereken bu beklenmedik gider tutarının aşağıya doğru düşüşünün açıklaması yapılamamaktadır.

Yine 2013'te TÜİK tarafından değiştirilen ev ısıtması ile ilgili maddenin sorusundaki “Haneniz ekonomik olarak; evinizin ısınma ihtiyacını karşılayabilecek durumda mı?” şeklindeki değişim ısınma değerlendirmesinin kişilere ve bölgelere göre farklı olması sebebiyle doğrudur.

Tüm bu anlatılanlara bakınca TÜİK'in 2006 yılında Eurostat'ın Avrupa Birliği uyumlu Avrupa Birliği Gelir ve Yaşam Koşulları İstatistikleri (AB-SILC) anketinin bazı maddelerindeki soruların biçimini bazı içeriklerini değiştirmesi doğru bir karar olduğu gibi 2012-2013 yılındaki anket sonuçları arasındaki 11,2 puanlık düşüşün sebebinin anket sorularının Türkiye'nin yaşam koşullarına uygun bir şekilde yeniden düzenlenerek uygulamaya konulması olduğu açıktır. Bu ise iyi bir şeydir. Anket revizelerle Türkiye koşullarına daha uyumlu hale getirilmiştir ve revizeler tam uyum sağlanıncaya kadar devam etmelidir.

Kanaatimizce açıkladığımız üzere Avrupa Birliği'ne uyumlu olan bu anketin Türkiye koşullarına daha uygun hale getirilmesine yönelik yapılacak başka şeyler de olacaktır ve eşyanın tabiatına uygun olarak olmalıdır. Gelişerek değişen Türkiye ve dünya koşullarında halkımızın maddi yoksunluk düzeylerinin daha yerleştirilmiş anket formları ile araştırılmasından daha normal bir şey olamaz.

KAYNAKÇA

- Abe, A. K. (2010). Social exclusion and earlier disadvantages: An empirical study of poverty and social exclusion in Japan. *Social Science Japan Journal*, 13(1), 5-30.
- Baltagi, B. (2005). *Econometric analysis of panel data*. West Sussex, England: John Wiley & Sons.
- Bárcena-Martín, E., Lacomba, B., Moro-Egido, A. I., & Pérez-Moreno, S. (2014). Country differences in material deprivation in Europe. *Review of Income and Wealth*, 60(4), 802-820.
- Berenger, V., & Bresson, F. (2012). On the Propooriness of growth in a multidimensional context. *Review of Income and Wealth*, 58(3), 457-480.
- Berthoud, R., & Bryan, M. (2011). Income, deprivation and poverty: A longitudinal analysis. *Journal of Social Policy*, 40(01), 135-156.
- Besharov, D. J., & Call, D. M. (2009). Income transfers alone won't eradicate poverty. *Policy Studies Journal*, 37(4), 599-631.
- Boarini, R. and M. Mira d'Ercole (2006), working paper Measures of material deprivation in OECD countries, OECD Social, Employment and Migration Working Papers, No. 37, OECD Publishing, Paris. Doi: <http://dx.doi.org/10.1787/866767270205>
- Bossert, W., Chakravarty, S. R., & D'Ambrosio, C. (2013). Multidimensional poverty and material deprivation with discrete data. *Review of Income and Wealth*, 59(1), 29-43.
- Choi, B. C., & Pak, A. W. (2005). A catalog of biases in questionnaires. *Preventing Chronic Disease*, 2(1), A13. <https://www.ncbi.nlm.nih.gov/pmc/articles/PMC1323316/>
- Crettaz, E. (2015). Poverty and material deprivation among European workers in times of crisis. *International Journal of Social Welfare*, 24(4), 312-323.

- Dumitru, M., & Stănescu, I. (2014). Social Needs: A Consensual Approach to Material Deprivation. *Procedia Economics and Finance*, 8, 293-299.
- Eurostat. (2016, April 14). Material deprivation statistics - early results. Retrieved August 17, 2016, from http://ec.europa.eu/eurostat/statisticsexplained/index.php/Materialdeprivations_tatistics-earlyresults
- Eurostat. (2016, July 22). Europe 2020 indicators - poverty and social exclusion Europe 2020 indicators - poverty and social exclusion. Retrieved January 26, 2017, from <http://ec.europa.eu/eurostat/statistics-explained/index.php/Europe2020indicatorspovertyandsocialexclusion>
- Fahey, T. (2007). The case for an EU-wide measure of poverty. *European Sociological Review*, 23(1), 35-47.
- Fusco, A. (2015). The relationship between income and housing deprivation: A longitudinal analysis. *Economic Modelling*, 49, 137-143.
- Gurak, D. T., & Kritz, M. M. (1996). Social context, household composition and employment among migrant and nonmigrant Dominican women. *International Migration Review*, 399-422.
- Hauser, R. (2008). Problems of the German contribution to EU-SILC: A research perspective. Comparing EU-SILC, Microcensus and SOEP, SOEP papers on Multidisciplinary Panel Data Research at DIW Berlin, (86).
- Hick, R. (2014). On 'consistent' poverty. *Social Indicators Research*, 118(3), 1087-1102.
- Hick, R. (2015). Three perspectives on the mismatch between measures of material poverty. *The British Journal of Sociology*, 66(1), 163-172.
- Hick, R. (2016). Between income and material deprivation in the UK: In search of conversion factors. *Journal of Human Development and Capabilities*, 17(1), 35-54.

- Karadag, M. A. (2013, November 22). Recent developments in poverty measurement in Turkey. Retrieved August 17, 2016, from https://www.unece.org/fileadmin/DAM/stats/documents/ece/ces/ge.15/2013/WP_8_Turkey_D_EN.pdf
- Limanlı, Ö. (2015). Intertemporal poverty in Turkey. *Procedia Economics and Finance*, 30, 487-497.
- Main, G. (2014). Child poverty and children's subjective well-being. *Child Indicators Research*, 7(3), 451-472.
- National Questionnaires (n.d.) Retrieved January 17, 2017, from <http://ec.europa.eu/eurostat/web/income-and-living-conditions/quality/questionnaires>
- National Statistics Institute of Bulgaria. (2010, December 14). Poverty and Social Inclusion Indicators. Retrieved from <http://www.nsi.bg/sites/default/files/files/pressreleases/EUSILCInden.pdf>
- Nelson, K. (2012). Counteracting material deprivation: The role of social assistance in Europe. *Journal of European Social Policy*, 22(2), 148-163.
- Niemietz, K. (2010). Measuring poverty: Context-specific but not relative. *Journal of Public Policy*, 30(03), 241-262.
- Nolan, B., & Whelan, C. T. (1996a). Measuring poverty using income and deprivation indicators: alternatives approaches. *Journal of European Social Policy*, 6, 225-240.
- Nolan, B., & Whelan, C. T. (1996b). *Resources, deprivation and poverty*. Oxford: Oxford University Press.
- Nolan, B., & Whelan, C. T. (2010). Using non-monetary deprivation indicators to analyze poverty and social exclusion: Lessons from Europe. *Journal of Policy Analysis and Management*, 29(2), 305-325.
- Nolan, B., Whelan, C. T., & WP2011, G. (2011). The EU 2020 poverty target. UCD Geary Institute discussion paper series. Dublin: Geary Institute.

- Perry, B. (2002). The mismatch between income measures and direct outcome measures of poverty. *Social Policy Journal of New Zealand*, 101-127.
- Ringen, S. (1988). Direct and indirect measures of poverty. *Journal of Social Policy*, 17(03), 351-365.
- Stankovičová, I., Vlačuha, R., & Ivančíková, L. (2013, September 22). Trend Analysis of Monetary Poverty Measures in the Slovak and Czech Republic. In *The 7th International Days of Statistics and Economics*. Retrieved August 14, 2016. Doi:<https://msed.vse.cz/files/2013/151-Stankovicova-Iveta-paper.pdf>
- Stankovičová, I., Vlačuha, R., & Ivančíková, L. (2014, September 14). Revision of the Concept of Measuring Material Deprivation in the EU. In *The 8th International Days of Statistics and Economics*. Retrieved August 17, 2016. Doi:<https://msed.vse.cz/msed2014/article/442-Stankovicova-Iveta-paper.pdf>
- Townsend, P. (1979). *Poverty in the United Kingdom: A survey of household resources and standards of living*. Berkeley and Los Angeles: University of California Press.
- Treanor, M. C. (2014). Deprived or not deprived? Comparing the measured extent of material deprivation using the UK government's and the Poverty and Social Exclusion surveys' method of calculating material deprivation. *Quality & Quantity*, 48(3), 1337-1346.
- Tsanov, V., Ivanova, P., Panteleeva, S. and Bogdanov, S., (2013), GINI Country Report: Growing Inequalities and their Impacts in Bulgaria, GINI Country Reports, AIAS, Amsterdam Institute for Advanced Labour Studies, <http://EconPapers.repec.org/RePEc:aia:ginicr:bulgaria>
- Tunalı, İ., and Başlevent, C., (2002), Married Women's Participation Choices and Productivity Differentials: Evidence from Urban Turkey, Paper presented at the Annual Meeting of the Population Association of America, Atlanta, Georgia, 9-11 May.

- Türkiye İstatistik Enstitüsü Kurumu. (2014, September 22). Gelir ve Yasam Koşulları Araştırması. Retrieved from <http://www.tuik.gov.tr/PreHaberBultenleri.do?id=16083>
- Türkiye İstatistik Enstitüsü Kurumu. (n.d.). Panel tasarım ve alt örnek uygulaması. Retrieved August 17, 2016, from http://www.tuik.gov.tr/MicroVeri/GYKA_Panel_2011/turkce/metaveri/oerneklemetasariimii/index.html
- Whelan, C. T., Layte, R., Maître, B., & Nolan, B. (2001). Income, deprivation, and economic strain. An analysis of the European community household panel. *European Sociological Review*, 17(4), 357-372.
- Whelan, C. T., Layte, R., & Maître, B. (2004). Understanding the mismatch between income poverty and deprivation: A dynamic comparative analysis. *European Sociological Review*, 20, 287-302.
- Whelan, C. T., & Maître, B. (2007). Measuring material deprivation with EU-SILC: Lessons from the Irish survey. *European Societies*, 9(2), 147-173.
- Whelan, C. T., & Maître, B. (2009). Comparing poverty indicators in an enlarged European Union. *European Sociological Review*, 26(6), 713-730.
- Whelan, C. T., & Maître, B. (2010). Welfare regime and social class variation in poverty and economic vulnerability in Europe: an analysis of EU-SILC. *Journal of European Social Policy*, 20(4), 316-332.
- Whelan, C. T., & Maître, B. (2013). Material deprivation, economic stress, and reference groups in Europe: An analysis of EU-SILC 2009. *European Sociological Review*, 29(6), 1162-1174.
- Uysal, G., Genç, Y. (2019) Üç Çocuktan Biri Şiddetli Maddi Yoksunluk İçinde Büyüyor, <http://acikerisim.bahcesehir.edu.tr:8080/xmlui/bitstream/handle/123456789/1243/ArastirmaNotu241.pdf?sequence=1&isAllowed=y>